

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

« حجاب اجباری آری یا نه؟ »

با حضور:

حاج شیخ محمدحسن وکیلی استاد و مدرس حوزه علمیه مشهد مقدس
دکتر احمدپور دانشیار گروه علوم تشریح دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی

مکان: دانشگاه علوم پزشکی بجنورد

زمان: دوشنبه ۱۳۹۷/۱۲/۶

مجری:

خیر مقدم عرض می‌کنم به تمام کسانی که در این جلسه خدمت‌شان هستیم و شرف حضور دارند همانطور که مستحضرید موضوع مناظره امروز حجاب اجباری است قبل از اینکه وارد بحث بشویم قوانین را با هم مرور می‌کنیم و توضیحاتی را در این زمینه خدمتتان عرض می‌کنم

مناظره در ادب فارسی عبارت است از مجادله کردن برای آشکار کردن حق و صواب، به عبارتی مناظره گفتگو و نکته رودررو با استفاده از روش سمعی استدلال تعاملی و به کارگیری شواهد و مدارک.

خط مشی مناظره:

۱. اهتمام به واقعی بودن دفاع از موضوعات در حد امکان
۲. اهتمام به روز آمدی و کارایی مباحث، نقل قول‌ها و مباحث
۳. پرهیز از ورود در نزاع‌های غیر علمی، مجادلات روزمره و مرسوم و در انتها موارد لازم الاجرا:

مناظره کنندگان باید نسبت به ساختار و ارائه یک بحث شفاهی منسجم احاطه و اشراف داشته باشند، و بدانند چگونه از نکات منطقی و نقل قول‌های واقعی استفاده بنمایند.

در خدمت دو عزیز بزرگوار هستیم، جناب آقای حاج محمد حسن وکیلی از مشهد مقدس استاد و مدرس حوزه، صاحب مقالات و تالیفات متعددی در زمینه فلسفه و منطق، صاحب نظر و ایده در این زمینه، نشست‌های متعددی را در واقع برگزار کردند خیلی خوشحال هستیم که در خدمتشان هستیم

طرف دیگر ما یک شخصیت علمی برجسته هستند آقای دکتر احمدپور دانشیار گروه علوم تشریح دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی که در خدمتشون خواهیم بود.

روال کار در این مناظره به این صورت هست که ما ۱۵ دقیقه در خدمت هر دو عزیز هستیم طرح مسأله و مباحث ابتدایی رو در خدمتشان خواهیم بود. و در ادامه هر

یک از اساتید محترم سه تا ده دقیقه زمان دارند که مباحث‌شان را مطرح کنند وظیفه من اینجا بحث عدالت است و تمام تلاش خودم را خواهم کرد که بیطرفانه عدالت بین بحث‌ها و این دو عزیز رعایت شود به همین منظور در ابتدای کار درستش

این بود که ما به رسم مهمان نوازی در خدمت حاج آقا باشیم ولی عذر خواهی می‌کنیم سعی می‌کنم در همین قضیه هم عدالت را رعایت کنیم و اسم دو استاد را من روی دو کاغذ نوشتم. که به قرعه یکی از دانشجویان انتخاب کنند .

دانشجو: استاد احمدپور

مجری: خواهش می‌کنم اسم نوشته شده در برگه دوم را هم بخوانید .

یکی از دانشجویان: آقای وکیلی

مجری: دانشجویان عزیز خواهش می‌کنم زمانی که اساتید صحبت می‌کنند سکوت و آرامش را رعایت کنید تا تمرکز اساتید به هم نخورد صلواتی عنایت بفرمایید.
اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم

مجری: با نام و یاد خدا میکروفون را در اختیار آقای دکتر احمد پور قرار می‌دهیم من ۱۵ دقیقه را با گوشی زمان می‌گیرم .

دکتر: با عرض سلام و ادب و احترام و ارادت خدمت همه دوستان و دانشجویان عزیز روز ۵ اسفند روز زمین و بانوان و روز ۷ اسفند هم روز تولد دخت نبی اکرم است. من خواهش می‌کنم همه قیام کنید و تشویق کنید زنان ایرانی رو . . .
اما دلیل حضورم در این مناظره به این دلیل نیست که من علاقه مند به این مسأله باشم در حقیقت علاقه من به شما و احترام به نظر شما علت حضورم است و این که برای خودم در طی این چند سال رسالتی ندیدم جز اینکه به عنوان یک باغبان امر هدایت و پرورش شما گل‌های دانشگاه را برعهده بگیرم
بنابراین اگر امروز اینجا نشستم به درخواست و احترام به نظر شماست و سعی می‌کنم که به هر حال نماینده خوبی برای خیلی از دوستان باشم.

و چند نکته را به دوستانی که ذهنیت مناسبی نسبت به من ندارند بیان کنم:
اول - گاهی اوقات در فضای مجازی و غیر مجازی حرفهایی زده می‌شود من امروز می‌خواهم شما را با یک واقعیت حقیقی و ملموس نه غیر مجازی آشنا بکنم و این که

من در طی این سال‌ها جز وظیفه استادی خودم در امر پژوهش و آموزش افق دیگری برای خودم ندیدم و فکر کنم دانشجویان حاضر، غایب فارغ التحصیل که الان مشاور من هستند این مطلب را شهادت خواهند داد

دوم - مربوط به به بحث خط فکری بنده است که به قول بعضی‌ها جریان فکری من به نوعی متفاوت با دیگران است. متأسفانه برچسب‌هایی هم می‌زنند اما من همین‌جا اعتراف می‌کنم که جریان فکری من پیروی از یک خط مشی است و آن این است که سعی کردم همیشه صفات رحمانی خداوند مد نظرم باشد و از کینه، کینه‌توزی کاشتن بذر کینه خط کشی کردن بین افراد جامعه پرهیز کنم.

من با یک داستان واقعی که به قول این فیلم‌های هالیوودی "تروب بیس ان ترو استوری" واقعیت است صحبت‌م را شروع می‌کنم و دوست دارم استاد بزرگوار در ادامه به آن پاسخ بدهند

من در خیابان در حال قدم زدن بودم دو تا جوان را در حال گفت و گو با خانمی دیدم که آن خانم با زبان اشاره به آنها جواب می‌دهد حالا متأسفانه یا خوشبختانه این خانم چادری بود. البته می‌توانست غیر چادری هم باشد حس بدی به من دست داد بعد فهمیدم که متأسفانه این یک دیالوگ و رابطه از جنس مشتری و عرضه و تقاضا است شروع کردم به نشخوار فکری که این چه وضعی هست یکی باید جلوی این‌ها را بگیرد ۹

یه لحظه به خودم آمدم گفتم در رابطه‌ای که بین مشتری و عرضه کننده بوده تو چه کاره هستی؟ تو کجای کار واقع شدی؟

جوامع در قبال این موضوع سه عملکرد دارند:

۱- پاسخ را در عرضه کننده می‌بیند و آن را سرکوب می‌کند در نگاه اول زن را به عنوان فاسق می‌گیرند و پاکش می‌کنند که چرا رنگ نامناسب پوشیده بی عفتی کرده و . . . یا می‌تواند خودش را به یک لباس دیگه مبدل بکند که چرا حالا این کار را می‌کند؟ برای اینکه به هر حال من فکر می‌کنم هنوز ذره‌ای عفت در آن زن ایرانی هست اگر تن به این کار می‌زند نمی‌خواود حیثیتش انقدر public (عمومی) لکه دار بشود. به خاطر مسائلی مثل social control (کنترل اجتماعی) هست که سعی می‌کند ملبس باشد و آبرویش در خطر نباشد

۲- در کشورهای اروپایی مشتری را محکوم می‌کنند نگاه دوم به مشکل ریشه‌ای که به مشکل کلیشه‌ای برخورد نمی‌کند. در سوئد اگر مردی دنبال خانمی که این کاره هست بیفتد مرد را می‌گیرند ولی این نگاه نگاه کاملی نیست برای این که در همین کشورها مشکلاتی هست. کاپیتالیستی دارد غوغا می‌کند. آن می‌تواند کارش را بکند حمایت از زن و بچه داریم ولی در کنارش می‌بینیم بیشترین محصولات پورنوگرافی در زمینه اطفال از هم آنجا بیرون می‌آید

۳- راه حل سومی که متأسفانه به آن توجه نمی‌کنند مشکلات اقتصادی باعث شده که افراد عزت نفس‌شان را از دست بدهند

اولین غریزه در هرم مازرو این است که زنده بمونی. وقتی در مملکتی زندگی می‌کنیم که متأسفانه الگوهای اقتصادی معلوم نیست الگوی کاپیتالیستی هست؟ یا سوسیالیستی یا اسلامی هست؟

در برابر اینها نابرابری‌ها اجتماعی و اقتصادی را داریم و خیلی از مسائلی که نهفته است حالا ما نمیتوانیم به این افراد بگوییم تقوا پیشه کن " استعینوا بالصبر و الصلاه " برو نماز بخوان درست می‌شود این به لحاظ اقتصادی ساپرس شده.

واکنشی که به لحاظ جامعه شناسی در کشور ما انجام می‌شود از این ۴ گروه خارج نیست:

۱. فقدان مسئولیت پذیری اجتماعی: صرفاً به یک امر به معروف عقیم مانده اکتفا می‌کنیم. (این کار را نکن بگیر بنداز تو وَن) یک دختر بچه ده ساله را من بارها دیدم بدون توجه به شرایط سنی غرور، شخصیت، مسائل اجتماعی جلوی مادرش می‌گیرند میندازن توی وَن، چرا چهار تا لاخ موش بیرونه

۲. واکنش بعدی این است که بگوییم به من مربوط نیست بخش زیادی از بدنه جامعه متأسفانه دچار همین حالت social apathy (بی تفاوتی اجتماعی) شده. یعنی چه . . به من چه. پاش هم برسد باز می‌خواهد از آن نمده کلاه درست کند .

۳. قشر بعدی که در اقلیت هم هستند دچار افسردگی و عذاب وجدان می‌شوند و تو لاک خودشان می‌روند و فقط عذاب می‌کشد

حالا در این شرایطی که تقریباً ما چهل سال گذرانیم در این کشور با همه شرایطی که بوده و به غیر از اینکه ما تو این حوزه یک نیاز و مشکل کاذب ایجاد کرده باشیم

چیز دیگری نیست اگر فرصت باشد صحبت خواهم کرد که از مناظر دیگه هم می‌شود به حجاب نگاه کرد

منتهی امر به معروف ما شده گیر دادن به شلوار و آستین و لاک افراد در حالی که هنوز ما هیچ معیار درستی در باب حجاب نداریم هیچ اتفاق نظر شرعی در موردش نداریم و علمای شیعه و سنی هنوز با هم درگیرند هر چند که ما مباحث قرآنی را که نگاه می‌کنیم می‌بینیم آنقدر که به صراحت در باب حجاب سخن نگفته ما هم یک کشور مسلمان مثل همه کشورهای مسلمان چهل سال داریم سلیقه‌ای برخورد می‌کنیم سلیقه من این است که فلان خانم اگر فلان جور باشد بی‌حجاب وبی عفت است و بذر کینه می‌کاریم و تهمت می‌زنیم

یادمان باشد کاری که امام حسین در عاشورا انجام داد یک نوع امر به معروف بود نه به خاطر اینکه کسانی بی‌حجاب بودند این امر به معروف بابت این بود که خلخال از پای زن یهودی کنده نشود همون خلخالی که صداس باعث بیماری قلب خیلی‌ها می‌شود همان‌ها که فزاد الله مرض فی قلوبهم هستند همان‌هایی که می‌گویند اگر به ذره بالاتر بشه ما حالمان بد می‌شود

بنابراین ما در طی این مدت صرفاً مسأله اشتباه و کاذب را به جامعه عرضه کردیم و دچار یک نوع خود ایمنی بسیار کشنده اجتماعی شدیم و فقط خودزنی می‌کنیم من فقط می‌خوام حاج آقا وکیلی در مورد این مسأله و برخوردهای لحظه‌ای و سلیقه‌ای که در نهایت منجر به نافرمانی‌های مدنی خواهد شد صحبت کنند مثل همین چیزی که در تلگرام اتفاق افتاد و می‌بینید که یک جامعه فقط دچار تشتت شده ممنون.

مجری: خیلی متشکرم ۱۲ ثانیه از وقت شما باقی ماند اگر احیانا ۱۵ دقیقه کافی نبود و اساتید خواستند ادامه بدهند از ده دقیقه آخر زمانشان کسر می‌شود.

دکتر: اگر امکان دارد آن تقسیم بندی زمانی را مقداری بازتر انجام بدهید دو تا ده دقیقه یا ۳ تا ده دقیقه را در قالب یک وقت پایانی قرار بدهید تا این صحبت‌ها ابتر نماند مناظره این جا برای تعیین برنده نیست باید حرفهایی زده بشود و حرفهایی شنیده شود بنابراین یک مقدار از اون چارچوب و محدوده مدیریتی اگه . . .

مجری: دوستان اگر خواستند ادامه بدهند از ده دقیقه آخر کسر خواهد شد در خدمت حاج آقای وکیلی هستیم بفرمایید.

استاد: (اعوذ بالله من الشیطان الرجیم) (بسم الله الرحمن الرحیم) (اللهم صل علی محمد و آل محمد)

بنده تشکر می‌کنم از آقای احمد پور و عزیزانی که این مجلس و این فضای آزاد و صمیمانه را برای بحث و گفتگو درباره یکی از مسائل مهم اجتماعی فراهم آوردند. قبل از اینکه توضیحاتی پیرامون مطالبی که جناب آقای دکتر فرمودند بدهم چند تا نکته را عرض می‌کنم که یک مقداری شاید سوتفاهم‌ها برطرف بشود و محل دقیق بحث روشن‌تر بشود.

مسئله ۱- اینست که عنوان بحث حجاب اجباری است. باید عنایت بفرمایید که مسئله حجاب غیر از مسئله عفت است. عفت از نظر اخلاقی یک حالت درونی (خلق نفسانی) است که اساس آن خویشتن داری نسبت به چیزهایی است که انسان آن را قبیح می‌داند

حجاب یک هویت رفتاری دارد و در فضای اجتماع یک نحوه عملکرد اجتماعی است این دو تا مفهوم با یکدیگر ملازمه صد در صد ندارند. یعنی این طور نیست که اگر کسی بی‌حجاب بود حتماً بی‌عفت باشد یا اگر کسی با حجاب بود حتماً با عفت باشد البته از این باب که در اخلاق و در مباحث تربیتی روانشناسی هم مطرح شده که رفتارهای انسانی تأثیر در حالات و روحیات درونی می‌گذارند طبیعتاً یکی از عوامل ایجاد عفت در سطح کلان جامعه رعایت نوع خاصی از پوشش است اما ابداً فضای بحث، این نیست که ما بخواهیم اگر کسی حجاب را رعایت نکرد به بی‌عفتی متهم بکنیم چون دو تا مقوله کاملاً مستقل هستند. بنده چنین دیدگاهی ندارم بنده نه به عنوان یک شخص جریان تفکر اسلامی هم همچین دیدگاهی ندارد. روایات ما هم همچین نگاهی را تایید نمی‌کنند لذا خواهش می‌کنم در ادامه بحث این دو تا مقوله را با هم گره نزنید.

دکتر: البته جریان مذهبی و جریان دولتی اینجا یک مقداری اورلب دارند.

استاد: نکته دوم این که ما اینجا در عرصه بحث سیاسی ننشستیم در عرصه بحث علمی. . .

مبحث حجاب اجباری آری یا نه یک بحثی است که گوشه‌ای از آن به مباحث حقوقی و فقهی گره می‌خورد و گوشه‌ای به بحث جامعه‌شناسی و بخشی به بحث روانشناسی و تربیت.

در حوزه بحث‌های علمی معمولاً روش بحث بر این است که وقتی صحبت از یک مدل اجتماعی مطرح می‌شود ابتدا یک مدل پایه را به عنوان یک الگوی اصلی برای حرکت کردن جامعه به طرف صلاح و سعادت طراحی می‌کنند وقتی الگوی پایه را طراحی کردند بعد در مقام اجرا آن برنامه راهبردی را به تناسب شرایط زمان و مکان و جغرافیا بومی سازی می‌کنند به حسب شرایط جغرافیایی و اجتماعی و اقتضائاتی که در محیط هست

طبیعتاً بحث حجاب اجباری آری یا نه یک بحث کاملاً علمی در حوزه فقهی - حقوقی در حاشیه‌اش هم مباحث جامعه‌شناسی و روانشناسی است اگر بخواهیم بحث را به شکل منطقی و علمی دنبال بکنیم باید اول در حوزه کلان به عنوان یک الگوی پایه بحث را دنبال بکنیم. وقتی که الگوی پایه مشخص شد وارد عرصه بحث راهکارها و مدل عملیاتی بشیم ببینیم در شرایط فعلی اگر قرار باشد به آن چیزی که در مدل پایه است برسیم که بی حجابی هست یا حجاب است اجرایی بشه چه الزاماتی دارد طبیعی است که هر وقت یک برنامه ریزی راهبردی و استراتژیک می‌خواهد تبدیل به یک برنامه عملیاتی بشود به حسب تناسب فضا فراز و نشیب‌هایی پیدا می‌کنه، کم و زیاد میشه انسان از خیلی از اجزای آن برنامه راهبردی صرف نظر می‌کنه و گاهی تشخیص می‌ده که موقتاً و گاهی در دراز مدت از اجرای آن برنامه صرف نظر کند فعلاً ما بحث را در حوزه علمی دنبال بکنیم، ببینیم اگه بخواهیم یک جامعه سالم در مسیر سعادت داشته باشیم آیا در اون جامعه حجاب لازم است یا نه؟ بعد به وضعیت فعلی نظام جمهوری اسلامی در زمان خاص با شرایط اجتماعی خاص برسیم نگاه کنیم در فضاهای فعلی باید چه راهکارهایی اجرا بشود بنده اینجا به عنوان مدافع انواع عملکردهای متدینین در سطح جامعه و یا انواع عملکردهای نهادهای مختلف در سطح جامعه حضور پیدا نکردم چون بدیهی است که اینها مسائلی است که دارای اختلاف

نظریه‌های فراوانی است و من به عنوان یک شخصیت علمی نمی‌توانم دفاع کننده باشم از اینکه فلانی سر چهار راه دختر ده ساله را گرفته آیا کار خوبی کرده یا بد؟ یک نظریه پردازی علمی باید اول انجام بشود و بعد باید تبدیل به یک مدل عملیاتی شود و آن مدل عملیاتی در ساختار دراسناد بالادستی تعریف بشود و ارجاع بشود و نیروهای اجرایی طبق آن رفتار بکنند اگر تخلف کردند با آنها برخورد بشود و البته اگر همه این مراحل هم انجام شود باز هم مسلماً افرادی خواهند بود که بر خلاف آن قانون ابلاغی رفتار می‌کنند و رفتارهای آنها مسلماً اشتباه است

مسئله سوم - مسائل اجتماعی مثل مسائل مهندسی آمیخته‌ای از مجموعه سیستم‌های در هم تنیده است حجاب یک مسأله تک بعدی نیست مسأله حجاب جزئی است از مجموعه پازل تربیت جنسی و ایجاد امنیت جنسی در یک جامعه. مجموعه سیستم‌ها وقتی صحیح کار می‌کنند که همه اجزا با همدیگر همزمان به شکل صحیح فعالیت بکنند اگر بعضی از اجزا به شکل صحیح کار نکنند طبیعتاً مجموعه هم ثمر بخش نخواهد بود.

در یک ماشین اگر همه اجزا را به شکل صحیح درست کنید ولی یک چرخ آن پنچر باشد حرکت نمی‌کند در تحلیل وضعیت این ماشین صحیح نیستش که بگوییم باد ماشین یا موتور ماشین فایده ندارد چون این‌ها را ما انجام دادیم نتیجه نگرفتیم باید آسیب شناسی کنیم ببینیم از مجموعه سیستم‌ها کدام یک در چه جایی تأثیرگذار هستند کمبودها را بر طرف کنیم تا ماشین به حرکت در بیاید.

سیستم تربیت جنسی و یا امنیت جنسی در دین مقدس اسلام آمیخته است از ۵ تا خرده سیستم است:

- ۱- سیستم حجاب یعنی مسأله پوشش در مردان و زنان.
- ۲- مسأله‌ای که خیلی پایه‌ای‌تر و اساسی‌تر است مسأله کانون خانواده و تشکیل خانواده است فرهنگ سازی زمان ازدواج و کیفیت مناسب آن است
- ۳- تعدیل صفات نفسانی و روحی است که عفت و غیرت به عنوان بخش درونی است.
- ۴- مسأله حفظ و کنترل نگاه انسان است (چه مرد و چه زن) حوزه نگاه خودش را تحت کنترل خودش قرار بدهند تا تحت تأثیر قرار نگیرد
- ۵- مسأله حقوقی و جزایی است در برابر در برابر جرایم جنسی

حداقل ۵ خرده سیستم در کنار همدیگر باید فعالیت کنند تا این مسأله تأمین بشود اگر در جامعه‌ای انسان‌ها نگاه خودشان را کنترل نکنند و مهمتر اگر اسباب تشکیل خانواده در آغاز سن بلوغ فراهم نبود مسلماً مسأله حجاب به تنهایی ثمر بخش نیست و امنیت و آرامش روانی رو فراهم نمی‌کند.

مسئله بعدی - در دین مقدس اسلام اصلاً و ابداً با این تأکید مسأله حجاب برای کنترل کردن مردها قرار داده نشده است. سرور مکرم مان و بسیاری از متدینان تصورشان این است که اسلام حجاب را قرار داده تا مردان به عنوان شخصیت‌هایی که در جامعه هستند و ممکن است به خانم‌ها تمایل داشته باشند تحت تحریک قرار نگیرند با اینکه ابداً اینطور نیست

از جهت فقهی در دین اسلام حجاب برای کنیزان واجب نیست در جامعه اسلامی در صدر اسلام و بلکه تا حدود دو قرن پیش از این همیشه کنیزان در جامعه در اثر جنگ‌هایی که اتفاق می‌افتاد حضور داشتند همیشه سر برهنه بودند موهاشون آشکار بود دست هایشان تا نیمه ساق آشکار بود قسمتی از پاهایشان آشکار بود جامعه اسلامی هیچ وقت هم امنیت و تعادل جنسی‌اش بهم نخورد بلکه در کمال آرامش مسیر خودش رو ادامه می‌داد مسلماً اگر بنا بود مسأله حجاب برای حفظ آرامش مردان باشد این قانون اصلاً شذنی نبود از قضا در جوامع اسلامی در شرایط جنگ به جای اینکه کنیزان را زندانی کنند آنها را در جامعه پخش می‌کردند بیشتر زن‌هایی که در جامعه حضور داشتند کنیز بودند کارهای اجتماعی مثل خرید و . . . را کنیزان برعهده داشتند زنان آزاده معمولاً خانه نشین بودند به این معنی که کارهای اجتماعی را بر عهده نمی‌گرفتند و گاهی برای میهمانی و تفریح و . . . از خانه خارج میشدند فضای جامعه طوری بود که عموم زن‌ها یا لاقلاً بخش متنابهی که در سطح جامعه حضور داشتند سر برهنه بودند. لذا این فکر را باید کلاً از ذهنمان بیرون کنیم که اگر خواستیم سیستم حجاب را در اسلام توضیح بدهیم این فکر تو ذهنمان نیاید که حجاب آمده تا آرامش مردان حفظ شود البته چون پازل امنیت جنسی و تربیت جنسی در جامعه ما کامل نیست متأسفانه شرایط طوری است که بسیاری از مردان ما در مقابل خانم‌های بی‌حجاب آرامش‌شان از بین می‌رود ولی آرامش مردان در یک واقعیت

عینی در این نیست و کاملاً بدون رعایت مسأله حجاب و فلسفه مسأله حجاب قابل تأمین است

پس اولین سؤالی که ما باید سر آن به توافق برسیم این است که این کلان سیستمی که می‌خواهد امنیت جنسی رو در جامعه تأمین کند چیست؟ جایگاه مسأله حجاب چیست؟

بعد حکومت و قانون به عنوان نهادی که وظیفه دارد آحاد جامعه را در مسیر سعادت حرکت بدهد آیا موظف هست نسبت به این پدیده برخورد قضایی و حقوقی داشته باشه؟

یا باید این مسأله رو صرفاً در اختیار افراد بسپارد تا افراد خودشان نسبت به این موضوع نهاد کنترل کننده باشند اگر بخواهیم بحث را روشن‌تر کنیم این نقطه اصلی و بزنگاه بحث است طبیعتاً اگر دوستان اعتراض کنند که مشکلات اقتصادی و چه وجه هست حالا هر کدام جای بحث دارد و هیچ کدام در این سیستم پایه تأثیر گذار نیستند و نمیشود مدل حجاب را بر اساس این سیستم نقد کرد.

هم چنین آقای دکتر فرمودید که در جامعه برخورد سلیقه‌ای با مسأله حجاب داریم و یک الگوی پایه وجود ندارد واقعیتش این طور نیست نظام جمهوری اسلامی به عنوان یک حکومتی که بر اساس قوانین و اسناد بالادستی شکل گرفته رای گیری‌هایی انجام شده طبیعتاً حوزه بحث سیاسی از حوزه بحث ما خارج است سندی به عنوان قانون اساسی که سند پایه است دارد که در آن یک دینی به عنوان دین رسمی مشخص شده و دین رسمی متخصصینی دارد و متخصصین در مسأله حجاب در یک حدی همگی اتفاق نظر دارند.

که طبق دینی که به رسمیت شناخته شده این مسأله حد قطعی تلقی می‌شود و مثلاً شما در نظام پزشکی هیچ وقت نمیتوانید بگویید اتفاق نظر وجود ندارد و ما پزشکی سنتی و چینی و . . . داریم که فلان روش درمانی را قبول ندارد نمیتوانید این کتاب منبع را که بر اساس آن نسخه‌ها رو می‌پیچند را زیر سؤال ببرید در مسائل فقهی هم نظر غالب کارشناسان خبره‌تر به عنوان محور قانونگذاری طبیعتاً قابل پیگیری است پس اینم کم لطفی است که ما بگوییم اتفاق نظری وجود ندارد و مسأله سلیقه‌ای است مسأله کاملاً روشن‌تر است و یک اصول علمی بسیار محکم و استوار شده است

الان هم بحث ما بر سر حدود حجاب نیست بحث ما پیرامون اجباری بودن یا نبودن به تعبیر دقیق‌تر برخورد کردن حقوقی و جزائی با مسأله در سیستم پایه حکومت اسلامی است. وقت بنده تمام است در خدمت جناب آقای دکتر هستیم.

دکتر: قرار شد بحث علمی باشد من در مقدمه داستانی را گفتم که در طی چند روز گذشته پیام‌های فراوانی در فضای مجازی داشتم که شاید یکی از دغدغه‌ها همین بود. من هم واقف هستم که بحث باید علمی باشد متدولوژی داشته باشه و نمی‌توانیم بر اساس ارا و نظرات و استدلالاتی که بعضا عقل‌گریز و عقل‌ستیز هستند یا در مورد مسأله حجاب صحبت بکنیم.

اما اجازه بدهید حاج آقا بحث حجاب را با چند تا آیت مطرح کردند بحث سیستم و تغییر جامعه به یک امر جنسی شد من این‌ها را الان صحبت نمی‌کنم چون قرار شد بحث رو به نوبه خودم علمی پیگیری کنم

واژه حجاب در قرآن و در متون فقهی به معنی پوشش یا یک نوع استتار است در ۸ یا ۹ آیه قرآن وجود دارد

که قسمت اعظم آن در مورد زنان پیغمبر هست که چرا گفته کاری ندارم بعدا صحبت می‌کنم. من برای پرهیز از خلط کلامی به قول رودرکارنافاگر به کلمه حجاب اجباری آری می‌گویید می‌گوییم که به کوشش اجباری آری می‌گویید؟ می‌بینید که نظرتان یک ذره عوض می‌شود گارد می‌گیرید پوشش اجباری؟

من می‌خواهم مسأله را علمی از منظر انسان‌شناسی نگاه کنم چون انسان‌شناسی یک علم است حدیث نیست ببینید موضوع حجاب چه هست حجاب در مورد چی؟ حجاب درخت حجاب حیوان حجاب انسان. انسان حجابی اختیار می‌کند یا پوششی اختیار می‌کند که مادی است

پوشش از کی ابداع شد و کی انسان متوسل به پوشش شد؟

انسان از زمانی که اندیشه ورز بود یا شد پوشش را برای خودش اختیار کرد. شما وقتی در موضوع انسان‌شناسی فرهنگی و انسان‌شناسی در واقع زیستی می‌بینید انسان با مغز انسان اولیه ۴۵۰ گرم رسید به ۱۴۰۰ گرم. ۱۱۰۰ تا ۱۴۰۰ گرم. به چی دست پیدا کرد به بدن خودش شناخت.

دو: در حوزه بیرونی دیگران را شناخت. من و من‌هایی که بیرون از دنیا وجود داشتند نه فقط خودش بلکه دیگران هم بودند در این شرایط انسان احساس خطر می‌کرد این یک اصل علمی است در ساقه مغز و در کورتکس او سیستم‌هایی پدید آمدند که انسان را وادار کرد تا به افتادن یک برگ واکنش نشان بدهد این انسان در سرما نیاز به پوشش نداشت؟ اولین پوشش‌ها برای حفاظت و کاور بوده غیر از این نبود با ادامه تکامل پوشش به شکل یک امر زینت در میاد

شما انسان -۳۹: ۲۵- که در اروپا می‌زیسته می‌بینید که خودشان را تزئین می‌کنند و پوشش یک امری برای طبقه مذهبی، روحانیون و... می‌شود در دوره تاریخ مصر پر از این اتفاقات هست حتی تاریخ دین یهود رو هم نگاه می‌کنید می‌بینید که فراماسیون لباس خاصی داشتند. پس لباس در حقیقت نشان دهنده یک ۳۹: ۵۰- یا یک کاشت یا یک طبقه اجتماعی بوده ابتدا از یک تعامل با محیط برای در امان ماندن به شکل یک کالای فرهنگی در میاد. مثل غذا و عادات غذایی پس هیچ دولتی پوشش را برای مردم اجباری نکرده که چه جوری بپوشید و این در طی زمان بر اثر تکامل ابداع شده پس پوشش یک مسأله فرهنگی و سوشیولوژیک هست و نباید آن را به یک امر مذهبی تقلیل بدهیم یا تبدیل به یک امر مذهبی بکنیم چون داستان‌های مذهبی‌اش هم هست. یعنی پوشش قبل از اینکه متشرعات باشد پوشش بوده بعد آمدند گفتند من به عنوان روحانی این پوشش را اختیار می‌کنم

شما الان قطب شمال بروید اسکیمو یک چیزی می‌پوشد در حوزه کارائیب یک چیز دیگر می‌پوشند یک غذای دیگری می‌خورند پس پوشش امری کاملاً وابسته به محیط است. به عبارتی تعامل انسان با محیط و گشودگی محیط که محیط چه در اختیار انسان قرار می‌دهد در آن جا لباس پوست خرس است فقط همان را می‌پوشد ببینید بچه‌ها یه مقدار ساده بینانه است و خیلی نامیبه به قول انگلیسیا که بیایم پوشش و فقط در یک کانتکس مذهبی بررسی بکنیم و برایش رای صادر بکنیم تأکید می‌کنم پوشش مسئله‌ای socio biological (زیستی اجتماعی) و در بستر تکامل اجتماعی انسان پدید آمده می‌خواهم تو همین حوزه جغرافیایی ایران نگاه بکنیم ایران فرهنگی از هندوستان تا شام؛ آسیای میانه صغیر تا همین پایین تنوع فرهنگی رو ببینید تنوع پوشش رو ببینید آیا دولت‌ها پوشش رو تعیین کردند؟! تو فلات پارسه

انسان موحد و کوشش مند داشتیم اساساً پوشش جزئی از وجود ماست اینکه شما می‌فرمایید دولت‌ها باید مهندسی بکنند و پوشش برای مردم درست بکنند نه عزیزم اصلاً همچین چیزی نیست ما مگر بی‌حجاب و برهنه بودیم؟

اسلام هم وقتی به شبه جزیره عربستان آمد خیلی از پوشش‌ها رو تغییر نداد! برده لخت می‌گشت در حد یک انسان بدوی بعد گفتند که فلان پوشش و بی‌پوش که از زن آزاده مشخص بشوی ما الان داریم بحث علمی مطرح می‌کنیم

بنابراین دقت بکنید ما از یک مسأله کاملاً فیزیکی و مادی از یک interaction (اثر متقابل) محیط انسان؛ انسان با محیط شروع کردیم پوشش مند شدیم و پس از شکل گیری فرهنگ مذهب آمده انسان اولیه که مذهب نداشت مگر همه لخت بودند؟

این آثار تمدنی که شما می‌بینید همه پوشش مند بودند بنابراین وقتی که ما می‌گوییم پوشش برای ایرانی واقعاً بی‌معنی و بی‌انصافی است در مورد این کشور و مردم در مورد پوشش این مسأله کاذب رو ایجاد بکنیم

ایرانی‌ها پوشش مند هستند هم پوشش فردی و جالب‌تر از همه پوشش اجتماعی شما همین پوشش را در معماری ایرانی هم می‌بینید عزیزم چطور همچین چیزی رو می‌گویید که پوشش فقط بحث عفت را تقلیل به یک امرجنسی است پوشش در حجاب ظاهری در حجاب اجتماعی و همچنین در بحث معماری ایرانی خودش و ظهور کرده و نشان می‌دهد

حتی وقتی مهاجمان اعراب به ایران آمدند ایرانی‌ها لخت نبودند و آنها از لحاظ پوشش چیزی به ما از ندادند بلکه خیلی از پوشش مندی ما را گرفتند بنابراین باز هم تأکید می‌کنم شما بحث اسلام و مذهب را در کانتکس پوشش و فرهنگ ایرانی تقلیل نکنید سعی نکنیم مسأله را جوری وانمود بکنیم که ایرانی‌ها به لحاظ فرهنگی که مسأله علمی هم هست پوشش مند نبودند

اسلام حدودی را تعیین کرده که باید این حدود رعایت شود ولی در باب صحبت شما که می‌فرمایید اتفاق نظر در مورد حجاب است یک مقدار فاینسیه آقای وکیلی که بیایم مسأله پزشکی و مثال بزنیم

شما در تمام آثار و متون فقهی حالا مقالاتش را هم شما بهتر از من می‌دانید که این بحث پوشش را اهل سنت مطرح کردند

بین زنان پیامبر و دیگران حتی مرد نابینا حجابی بوده شاید یک آیه آمده که بعداً گفتند زنان مومن باید پوشش و حجابی داشته باشند حالا آن پوشش مذهبی آیا پوشش صلاتی منظور شماست یا غیر صلاتیه؟ اینکه آیا چه چیزی مد نظر هست به هر حال این توضیح مشخصی وجود ندارند اتفاق نظر عرض می‌کنم وجود ندارد مشخص نشده که چی بپوشند چی نپوشند و اساساً این امر غیر ممکن است که به مردم تحکم بکنیم و یک امری را به عنوان فرهنگ القا بکنیم چون فرهنگ در بین مردم و در طی قرن‌ها ایجاد می‌شود تحکمی نیست.

مجری: خیلی متشکرم ۵۱ ثانیه وقت شما ذخیره شد آقای دکتر در خدمت شما هستم.

استاد وکیلی: با عرض تشکر من اول رفع سوء تفاهم بکنم که خیلی هم تعجب است که نمی‌دانم چه جوری همچین سو تفاهمی پیش آمد ببینید مسأله حجاب بررسی پوشش است از یک منظر خاص هم در بحث‌های جامعه شناسی هم در مباحث فقهی و حقوقی پوشش زوایای بسیار متعددی دارد.

دکتر: چه کسی تعیین می‌کند؟

استاد: حالا اجازه بدهید من بحث و شروع کنم

دکتر: شما بحث و بی سورت می‌کنید

استاد: من شروع نکردم

دکتر: هر جور دوست دارید برداشت می‌کنید بعد یک بحثی را ادامه می‌دهید

استاد: ببینید رسم صحبت کردن این است که آدم وسط حرف کسی نپرد ببینید حداقل توقع این است که در یک مناظره شما حرف طرف مقابل و کامل گوش کنید و کامل تفسیر کنید

ببینید پوشش ابعاد بسیار زیادی دارد ابعاد حقوقی و فرهنگی ابعاد حقوقی هم باز ابعاد مختلف دارد بنده مطلقاً یک همچین چیزی نگفتم که پوشش به یک مسأله

جنسی تقلیل پیدا کند عرض کردم حجاب که میزان پوشیده شدن بدن در مرد و زن هست این مسأله به خصوص آن هم یکی از ابعادش به مسائل جنسی بر می‌گردد شما بحث و کلا منحرف کردید می‌گویید پوشش تقلیل یافته به مسائل جنسی نه پوشش ده‌ها بُعد دارد ابعاد مختلف هم در هر جامعه‌ای به یک شکلی انجام می‌شود و اصلاً و ابداً اینطور نیست که ابعاد پوشش همه‌اش به مسایل جنسی گره بخورد اصلاً بنده یک همچین حرفی ابداً تلفظ نکردم

گفتیم ۵ تا سیستم ناظر به مسأله امنیت جنسی بود یکی از این ابعاد نوعی از ملاحظات قانونی است در پوشش این و ما اصطلاحاً در فضای منطقی مغالطه هر گردی گردو نیست می‌گوییم بنده عرض کردم برای امنیت جنسی یکی از ابعاد پوشش هم مد نظر هست نگفتم که هر بعدی که در مسأله پوشش هست مربوط به امنیت جنسی است که رابطه کاملاً یک طرفی است

مسأله پوشش ابعاد بسیار زیادی دارد اصلاً هم حالا فعلاً محل بحث ما نیست ما می‌خواهیم پوشش را از نظر میزان پوشیدگی بدن بررسی کنیم

مسأله دوم: اینکه من یک توضیح عرض بکنم در مورد اینکه مذهب چیست؟

یک تصور خیلی غلطی در بین یک عده‌ای هست که فکر می‌کنند مذهب چیزی ورای قانون است با اینکه مذهب عبارت دیگری از قانونی که این قانون مستند است به یک حقیقت و حیانی یکی از خطرناک‌ترین چیزهایی که در بحث‌های علوم انسانی اتفاق می‌افتد این است که یکی بیاید و بحث‌های علوم انسانی و با نگاه تاریخی نگرانه بررسی کند

مثال ساده عرض بکنم همه جوامع بشری نسبت به مسأله غذا کنترل قانونی دارند و با بعضی از انواع غذا مبارزه می‌کنند همه جوامع بشری نسبت به دارو مبارزه قانونی می‌کنند حتی در حوزه مسائل فرهنگی بسیاری از جوامع پیشرفته نسبت به مسأله زبان برخورد قانونی می‌کنند

آیا منطقی است کسی از راه برسد بگوید که غذا از کی به وجود آمد انسان اولیه خودش غذا را پیدا کرد بعد کم کم فرآیند غذا شکل گرفت جلو رفت جلو رفت اینطور اون طور شد خب غذا ربطی به قانون ندارد اصلاً این دو به این مسأله مربوط نیستند

مسائل تاریخی حوزه باید ها و نبایدها را هیچوقت روشن نمی‌کند مسائل قانونی سیر مسائل تاریخی سیر تحولات تکوینی یک پدیده اند

تحولات تکوینی هیچوقت تعیین کننده باید ها و نبایدها نیست در عرصه قانون گذاری در فلسفه حقوق نظریه‌ها و نحله‌های مختلفی وجود دارد تقریباً همه روی این نقطه متمرکز هستند که قانون گذار در قانون گذاری یا باید قانون را بر اساس اهداف تعیین کند یا بر اساس خواست‌های مردم

این که پیشینه تاریخی چه بوده هیچوقت تأثیری در مقوله باید و نباید نمی‌گذارد و کاملاً تلقی اشتباهی است که انسان بخواهد روش شناسی و متودولوژی که در علوم فرض کنید پزشکی در بحث تکامل مطرح می‌شود در زیست شناسی یا در بحث‌های تاریخی ما یک بحث باید و نباید انتقال بدهد به تعبیری استفاده نابجا از هست و نیست‌ها در باید ها و نبایدها است

زبان یک پدیده کاملاً طبیعی است زبان در انسان‌ها خود به خود شکل گرفته انگیزه قانونی هم نداشته ولی وقتی که شکل گرفت جامعه رشد کرد و به رشد رسید آنوقت قانون گذاران می‌آیند برای زبان محدودیت قائل می‌شود

درمان و دارو یک پدیده کاملاً فطریست که بر اثر سیر و تحولاتی شکل گرفته ولی بعد از اینکه جامعه شکل گرفت قانون گذار برای دارو محدودیت قانونی قائل می‌شود پدیده پوشش هم به سیر تاریخی دارد بگذریم حالا از اینکه این گزارش تاریخی شما به اعتقاد بنده کلاً اشتباه است از سیر مراحل انسان و اینکه آیا گزارشی که بعضی داده‌اند و در جامعه ما هم مرسوم است صادقانه است یا صادقانه نیست ولی الان محل بحث نیست

فرض کنید نظریه تکامل با همه این گیر و بندش راست باشد نهایتش این است که یک همچنین اتفاقاتی افتاده! سؤال ما این است الان که جامعه شکل گرفت آیا باید با او برخورد قانونی کرد یا نه؟

و من از شما تعجب می‌کنم الان ما نسبت به مسأله پوشش محدودیت قانونی داریم از طرفی در تمام جوامع پیشرفته بشری نظیر کشورهای اروپایی و امریکایی چادر و روسری پوشیدن واجب نیست اما حدی از پوشش، پوشش قانونی است شما کمتر از

آن را در بیرون از منزل بپوشید شما را جریمه می‌کنند حالا در یک کشوری شلوارک و در یکی کوتاه‌تر و . . . در بعضی جاها نوع شلواری که شما می‌پوشید جریمه دارد دانشگاه‌های مختلف نسبت به پوشش محدودیت قانونی اعمال می‌کنند و آن‌هایی که این حرف‌ها را ساختند خودشان یک چنین نتیجه‌گیری نکردند که بگویند پوشش مسأله فرهنگی است پس از حوزه قانون خارج است

ما باید سؤال را این شکلی مطرح بکنیم پیشینه و تاریخچه پوشش آنچه که بوده بوده ایران قدیم هم از قضا زنانش محجبه بودند و مردان همیشه کت بلند می‌پوشیدند و کلاه بر سر داشتند محاسن دارند و شما نقش‌های تخت جمشید را دیدید به خاطر غیرتی که مردان نسبت به زنان داشتند حتی یک خانم وجود ندارد حالا این ایران قدیم این طور بود که بود به ما ربطی ندارد جزیره العرب هر چه بود بود ما الان سؤالمان این است که یک جامعه سالم اگر بخواهد در مسیر سعادت حرکت کند و خانواده به عنوان سلول بنیادین جامعه استحکام و امنیت و تعادل داشته باشد و دچار از هم پاشیدگی نشود و برای اینکه این مسأله تعادل جنسی در جامعه مراعات شود مسلماً حدی از پوشش لازم است

همه جوامع بشری انسانی که کاملاً برهنه است را از نظر قانونی جریمه و مجازات می‌کنند مگر در اماکن خاصی که در جامعه آنها تعریف شده است آن حد پوششی که از نظر قانونی لازم است

همه عقلاً هم حدی از پوشش برای سلامت اجتماعی برای مردان و زنان تعیین کردند حالا آقای دکتر می‌فرمایند: آقا دین را قاطی نکنید!! می‌گوییم این تلقی از دین کامله غلط است دین یعنی قانون. یک قانونی با یک هدف و منبع خاص

شما سؤال را اینجوری مطرح بفرمایید آیا مداخله قانونی در مسأله پوشش جایز است؟ تمام جوامع بشری می‌گویند: بله در حد پوشش جایز است در یک اداره یا نهاد و یا دانشگاهی ممکن است حتی در رنگ پوشش هم مداخله کنند ولی در سطح اجتماع فقط در حد پوشش مداخله می‌کنند

حالا سؤال این است: مداخله که قطعی است مقدارش چه میزان است؟ شما متأسفانه سؤال و سر اصل مسأله بردید می‌گویید اصلاً در پوشش مداخله نکنیم هیچ کسی از دانشمندان جهان در جوامع پیشرفته همچین حرفی تا حالا نگفته و هیچ

خردی هم این را نمی‌پذیرد که ما از فردا بگوییم پوشش در جامعه بی قانون است هر کی هر جور که خواست وارد جامعه بشود

کشورهایی هم که در این زمینه به فساد کشیده شدند جزیره‌های مخصوصی برای این مسأله دارند که در آنجا ممنوعیت پوشش برداشته می‌شود پس صورت مسأله متأسفانه اشتباه بیان شد

بگذریم از این که می‌فرمایید ما در قرآن یک آیه داریم و حالا معلوم نیست ابداً اینجوری نیست مسائل دینی و فقهی مستندش صرفاً قرآن نیست مسأله پوشش از مسلمات دین اسلام است و بزرگان شیعه و سنی در آن اختلاف نظر دارند این کاملاً کم لطفی است

از قضا اهل سنت در این مسأله خیلی سخت گیرتر هستند و عموم فقهای اهل سنت پوشاندن صورت را هم به خاطر یک تلقی تاریخی اشتباه واجب می‌دانند و در فقه شیعه بزرگان شیعه هم به این مسأله اتفاق نظر دارند

اینکه شما یک مقاله‌ای از پس یه پستو در بیاورید و بگویید مسأله اختلافی است این یک بحث روشمند علمی به حساب نمی‌آید در فضای تخصصی اصل پوشش و حجاب از نظر قانونی مسلم است

بحث ما این است که آن چیزی که در فضای کلان دینی الزامی است آیا جزء الزاماتی است که نهاد حکومتی باید در آن ورود کند یا نه؟؟

مثلاً مسأله نماز الزامی است ولیکن نهادهای حکومتی اصلاً در این مسأله وارد نمی‌شوند و آن را به عهده اشخاص گذاشتند که در یک رابطه شخصی با خداوند اگر خواستند انجام می‌دهند و الا نه!

بر سر مسأله پوشش در اسلام در دامنه فقه بحث نیست البته یک اختلافات جزئی است که اگر خانمی سورمه زده، صورتش را بپوشاند یا نه؟ یا انگشتر در دست داشت آیا دستش را بپوشاند یا نه؟

ولی همه متفقن واجب است که زن مو و بدنش را بپوشاند و مرد هم باید قسمت‌هایی را همیشه بپوشاند و قسمت‌هایی را هم وقتی در معرض زن نامحرم قرار می‌گیرد بپوشاند

الان بحث ما میزان مداخله قانونی حکومت در این پدیده است و ما تا فلسفه حجاب را درست توضیح ندهیم نوبت به اینکه ببینیم وظیفه حکومت در قبال این مسأله چیست نمی‌رسد

مجری: بسیار عالی خیلی متشکر وقت باقی مانده.

آقای دکتر: بسیار ممنون در باب صحبت‌هایی که جناب استاد وکیلی داشتند در یک جا در مورد یک امر الهی صحبت می‌کنند مثال پزشکی می‌زنند یعنی به علوم طبیعی متوسل می‌شوند در جایی بحث تاریخی مطرح می‌شود می‌گویند تاریخ هر آنچه بود بود ربطی به ما ندارد ولی بحث حجاب را رفرنسشونم تاریخی است یعنی یک مقدار دوگانگی در صحبت هست

پوشش مندی در انسان‌ها هست حالا شما بحث تکامل را دوست نداری بشنوی یا فکر می‌کنی اصلاً ضرورتی ندارد چون ببینید شما وقتی که بگویید که ما کاری نداریم حالا هر چی بوده منبع انسان شناسی کاری نداریم هر چی بوده الان آیا دولت باید مداخله بکند یا نکند؟

دهه شست در امریکا فیلم‌ها را سانسور می‌کردند الان هم شما تو نیویورک نمی‌توانی هر جوری که خواستی بروی. یک مسأله عرف وجود دارد که اگر فردی خلاف آن بیرون بیاید پزشکی قانونی او را به عنوان اینکه این فرد عفت عمومی را جریحه دار کرده مستحق مجازات می‌داند

بحث من این نیست که انسان‌ها پوشش نداشته باشند بحث را لوس کردن که حرف من را به شکلی ارائه بکنید که مشتری پسند باشد که حرف شما یعنی حالا اشکالی ندارد ما با هر پوششی دوست داشتیم بیرون بیاییم نه اصلاً همچین چیزی نیست قانون مندی حرف من از همان قانون مندی است می‌گویم پوشش یک امر تاریخی فرهنگی بوده و دولتی که بیاید در امر پوشش توجه بیش از اندازه بکند در حالی که اولویت‌های خودش در جاهای دیگر است ما در مورد ایران صحبت می‌کنیم ما در مورد پاکستان هم حرف نمی‌زنیم. عراق هم یک کشور مسلمان هست عربستان هم یک کشور مسلمان است و بر اساس سنت‌های قبیله‌ای و مذهبی خودشان هستند

ما نمی‌توانیم بگوییم که بله شما که می‌گویید فلان فلان از فردا همه لخت بیرون بیایند نه کسی با این مسأله موافق نیست بله باید حدود قانونی پوشش برای مرد و زن وجود داشته باشد

اما ببینید شما یک وقتی بحث انتزاعی مطرح می‌کنید می‌گویید که نه من کاری به سیاست ندارم ببینید همین صحبت‌ها از منابعی که صادر می‌شود و و مدافع آن هستند دارد به شکل practical (کاربردی) اجرا می‌شود جناب وکیلی درد و مسأله این است که می‌گویم بحثی که سلیقه‌ای هست هر کسی می‌آید جوری از حجاب تفسیر می‌کند

شما از فردا اعلام کنید در ایران دانشجو باید مانتو رنگ فلان بپوشد از فردا اگر پوشش را آزاد بکنند من یقین می‌دانم ایرانی اینقدر حجب و حیا دارد که آن جوری که شما فکر می‌کنید بیرون نمی‌آید

دانشجو: دسسست

دکتر: من فقیه نیستم فقه و فلسفه هم نخواندم ولی تو خیابان با همین مردم می‌گردم پیاده رفت و آمد می‌کنم میگم ببینید ما باید به جای اینکه یک مسأله رو این قدر بلد بکنیم و یک مسأله کاذب ایجاد کنیم چه قدر هزینه در باب حجاب می‌شود این و جواب بدهید

اگر قرار است حجاب مشخص باشد بگویند از فردا کسی اگر این رنگ و این لباس را نپوشید حکمش این است جناب وکیلی بگویید مثلاً مانتو و شلوار کفش و مقنعه مشکلی

ولی بحث این است که اصلاً وحدت رویه‌ای در باب حجاب وجود ندارد بعد می‌گویند این مسأله یک مسأله فقهی فلسفی است کاری نداریم

من آخر یک شعری برای شما می‌خوانم که ایدئولوژی و نگاه من را نشان می‌دهد در سال ۷۰ طبق مستندات کشور و ما هم ریشه در همین خاکیم یک عده جوان تو کرمان نشستند با خودشون حساب کتاب کردن شاید شما نشنیده باشید حاج اقا وکیلی فکر کنم شنیده آمدندو یک سری افراد و می‌گرفتند و می‌گفتند این بی‌حجاب است و بعد استخاره می‌کردند که آیا او را بکشند یا نه؟؟

همه صحبت من این است من نمی‌گویم که ما مثل کشورهای غربی لخت بیایم چون ذات ما نیست مادر من هنوز موقع خواب روسری سرش می‌کند و این بچه‌ها جلوی پدرشان برهنه نمی‌گردند و پای‌شان را دراز نمی‌کنند ما یک چیزهایی داریم اگر بخواهیم الکی روی آن تأکید و مسأله سازی بکنیم فقط از اصل ماجرا دور می‌مانیم جناب وکیلی من می‌گویم قانونگذار! بله شما می‌فرمایید علمای شیعه همه روی حجاب زن مسلمان اتفاق نظر دارند که

باید یک شکل و شمایلی داشته باشد چون در این کشور زندگی می‌کند بله الان در فرانسه هم اگه ۱:۰۱:۲۰ . بزنی من می‌گویم شما که حقوق دان هستید و دین رو میشناسید حدود حجاب را مشخص بکنید

وقتی در سطح شهر تبلیغات می‌زنیم (حجاب برتر چادر) این مسأله پیش میاد که کسی که چادر ندارد چه؟ اصلاً دلیل اینکه من در مناظره شرکت کردم این نیست که بگویم اگر کسی دوست داشت لخت یا با مینی ژوپ بگردد نه عزیز من! من با همه اینا مخالفم

ولی شما که داعیه شرعی بودن حجاب را دارید حدودش را مشخص و بعد فرهنگ سازی کنید حجاب و ایمانی که اجباری باشد هیچ ارزشی نداره و به درد لای جز هم نمی‌خورد

همان حقوقدان و مفسرین مشخص کنند که منظور از رنگ زننده و رنگ سکسی و روشن یعنی چه؟ یکی ممکن است با رنگ صورتی حالش بد بشود! مشخص بکنیم که تو این کشور کی باید چی بپوشد رنگ و آستین و مشخص بکنیم به وحدت رویه داشته باشیم

بحث من این است که چرا علما و فقها نشستند به هر حال این کشور اسلامی است و همه مسلمان درجات اعتقاد شدید و خفیف همه داریم اما هنوز حد حجاب در آن مشخص نیست

اقای ایکس می‌گویند از فلان رنگ خوشم نیاید نباید باشد آن یکی یک چیز دیگری می‌گویند

بحث من این است که چرا ما وحدت رویه نداریم؟ این که حالا بحث تکاملی و انسان شناسی هست حالا شما فرهنگی را زیر سؤال می‌برید و نمی‌پذیرید نپذیرید بزارید یک وقت دیگر با هم خصوصی صحبت می‌کنیم
اما سؤال این است شما که مدام دم از حدود حجاب می‌زنید دولت حدود آن را مشخص و شفاف اعلام کند تمام صحبت من این است

دانشجو: دسست

مجری: ۲ دقیقه و ۱۰ ثانیه از تایم شما ذخیره شد

استاد: با عرض تشکر مجدد من اول یک توضیح بدهم ببینید بحث ما یک بحث کاملاً علمی است سوء تفاهیم پیش نیاد ابداً قصد جسارت نداشتم شما یک مقداری از بنده شاید آزرده شدید.
دکتر: اشکال ندارد همان لحظه گذشت.

استاد: سوء تفاهم بود و گرنه من در قلبم یک همچین نیتی نداشتم توضیحی عرض بکنم بنده ابداً نگفتم از بحث تاریخی استفاده نکنیم باز سوء تفاهم شد بنده عرض کردم از هست و نیست‌ها باید را نمی‌شود نتیجه گرفت به این شکلی که شما طی می‌کنید که بگوییم چون پیشینه زندگی انسان چنین بوده است پس باید یا نباید پوشش این طور باشد و الا استفاده از تاریخ در بحث‌های حقوقی شدنی است و یک متد خاصی دارد

نکته دوم که قابل توجه است بنده اصلاً و ابداً نگفتم شما گفتید خدایی نکرده زن‌ها باید برهنه بیرون بیایند من داشتم لازمه علمی و منطقی فرمایش شما را عرض می‌کردم اگر انسان بگوید پوشش یک مقوله فرهنگی تاریخی است نباید قانونی شود نتیجه علمی این حرف این است که پس ما در حیطه پوشش هیچ قانونی نباید داشته باشیم مسلماً شما منظورتان این نیست اما استدلالی که شما مطرح فرمودید که می‌گویید (هویت پوشش فرهنگی و تاریخی است پس نباید قانونی باشد) یک همچین خروجی دارد که خود شما هم به آن باور ندارید

بنده هم کاملاً معتقدم اگر امروز حجاب در جامعه ما آزاد شود هیچ کسی برهنه بیرون نمیاد کما اینکه در جوامع غربی با این همه تلاش‌های فراوان برای ترویج مسائل خلاف عفت باز هم مردم به دلیل همان مسایل فرهنگی و تاریخی پوشیده بیرون می‌آیند من این‌ها را منکر نیستم.

دکتر: این فرصت را بعداً از من کم کنید اگر بخواهیم به یک نتیجه‌ای برسیم نمی‌توانیم وقتی در مورد انسان که یک موجودی پیچیده است و به لحاظ روانی عوامل زیادی هم دارد صحبت کنیم عقبه تاریخی و انسان شناسی‌اش را نادیده بگیریم من اگه صحبت می‌کنم جایی ابهام دارم همانجا وسط صحبت‌های من کامنت بذارید شاید سوء برداشت می‌شود دقت می‌فرمایید.

مجری: این بحث را در ۱۰ دقیقه آخر جمع بندی داشته باشید.

دکتر: بسیار خب بسیار خب

استاد: یقیناً پیشینه تاریخی در میزان پوشش تأثیر دارد اما بحث الان سر این است که از نظر قانونی و حقوقی آیا مداخله حکومت‌ها کار منطقی و عالمانه و خردمندانه است یا نه؟

و این هیچ وقت در حوزه‌ای نیست که اگر بگوییم از فردا حجاب قانونی نیست باز هم بسیاری از زنان جامعه ما با همین وضع حجاب‌شان بیرون می‌آیند خیلی از خانم‌های چادری با همان چادرشان و کسانی که روسری دارند با همان روسری‌شان بیرون می‌آیند و البته این میان یک بخشی هم ممکن است که تمایل داشته باشند به یک شکل دیگری در جامعه ظاهر شوند ما اصلاً در مورد این بحثی با هم دیگر نداریم دقت کنید مسأله سر این است که شما می‌فرمایید: من با وضعیت سیاسی جامعه کار دارم

بنده هم از این بحث فرار نمی‌کنم ولی عرض کردم تا در یک بحث علمی الگوی پایه را تعیین نکنیم نمیتوانیم آن برنامه راهبردی را در شرایط اجتماعی فعلی عملیاتی کنیم

اول بفهمیم در یک مدل ایده آل باید چکار کرد بعد وقتی آن مدل ایده آل پیدا شد می‌گوییم در شرایط فعلی این مقدارش را اجرایی کن

دکتر: ولی متأسفانه هنوز ظاهراً پیدا نشده

استاد: نه پیدا هم کردم ولی اینجا متأسفانه فرصت بحث نیست اجازه بدهید آهسته آهسته قدم به قدم

مسأله بعدی- نکته خیلی خوبی را اشاره کردید ما هم سال هاست می‌گوییم ولی بنده هم مثل شما صدایم به جایی نمیرسد چون همانطور که نهادهای اجرایی در اختیار شما نیست در اختیار بنده هم نیست

یکی از مسائلی که در فقه ما روی آن تأکید می‌کنیم این است که حجاب باید الگوی استاندارد داشته باشد و بدون الگوی استاندارد قابل اجرا نیست

و از قضا در الگوی استاندارد حجاب (چادر) الگوی استاندارد نیست اصلاً اسلام چادر را به عنوان الگوی استاندارد پیشنهاد نکرده چون چادر یک محدودیتی برای زن می‌آورد که اجازه نمی‌دهد زن از دستش به راحتی استفاده کند چون دائماً با دست باید جلوی چادرش را نگه دارد بخواهد خرید کند یا بچاهش را نگه دارد و . . . هر کاری انجام بدهد چادرها می‌شود و بدن بیشتر نمایان می‌شود و و دردسر ساز است

الگوی پایه‌ای که ما در نظام حجاب اسلامی داریم یک مانتوی گشاد پوشیده که تمام برجستگی‌های بدن را هم پوشش می‌دهد و یک روسری یا مقنعه ساده‌ای که گردی صورت از آن بیرون بماند

بله در جامعه ما به خاطر یک عامل فرهنگی نه به خاطر یک عامل دینی فعلاً چادر به نوعی نماد عفت است یعنی در بسیاری از محیط‌ها هنوز تصور این طور است که اگر کسی چادری بود از عفت بیشتری برخوردار هست ولی ما در فضای فقه و قانونی این اعتقاد را نداریم فقه و قانون یک همچین چیزی به ما نگفته و بنده هم اگر بخواهم حجاب استاندارد را تعیین کنم چادر را هیچوقت حجاب استاندارد تعیین نمی‌کنم کما اینکه رنگ مشکی را هم به عنوان رنگ استاندارد تعیین نمی‌کنیم اسلام از رنگ مشکی دفاع نکرده فی الجمله با آن مخالفت هست علاوه بر مضرات طبی که در جای خودش دارد

ببینید الان بحث ما به آن نقطه هم نرسیده شما چندین گام جلوتر رفته‌اید دغدغه بنده بحث علمی پایه است شما از یک دغدغه اجتماعی می‌گویید که براساس وجدان پاکتان از آن رنج می‌برید و می‌خواهید این معضل را حل کنید ولی معضلی را در مسائل اجتماعی حل کردن محتاج یک مراتب مقدماتی است که باید قدم به قدم پیش برود

مسئله بعدی می‌فرمایید: در جامعه اولویت‌ها را مشخص کنیم.

در این مورد هم با هم اختلاف نظری نداریم. همه فقها و بزرگان دین ما معتقدند که در قرآن کریم مسأله توحید و ربط با خدا و اولیاء خدا پایه‌ای ترین مسأله است بعد از مسأله توحید در مسائل اجتماعی عدالت مهمترین مسأله است و در متون قرآن نسبت به مسأله عدالت تأکید زیادی هم شده مسأله حجاب در قرآن کریم در حاشیه است و متأسفانه اشکالی که در فضای متدینین ما وجود دارد این است که بعضی از چیزهایی که ضریب اهمیتش در دین کمتر است را پر رنگ می‌بینند اگر آدمی غیبت بکند یا مال حرام بخورد از او تعجب نمی‌کنند ولی اگر سربرهنه باشد این را به عنوان نماد چه و چه حساب می‌کنند.

تصور غلطی است مسلماً محرمات الهی همه اهمیت دارند و هیچ کدام بی اهمیت نیستند انسان باید نسبت به همه معتقد و مقید باشد ولیکن در ضریب اهمیت و برخورد ما متفاوت عمل می‌کنیم مسلماً در جامعه ما این اولویت‌های جابه جا شده این هم یکی از مشکلات جامعه ماست که عدالت اجتماعی که هم در متون بالادستی نظام و هم در متون دینی این همه ضریب تأکید دارد هم عرض حجاب و گاهی مواقع در رتبه پایین‌تر از حجاب قرار می‌گیرد و این هم محل دعوای ما نیست و ما هم بر سر آن توافق داریم.

مسئله بعدی - شما فرمودید در مورد مسأله حجاب اجباری چه کار بکنیم؟

در مورد حجاب اجباری ابداً حرف ما این نیست که از فردا سر چهار راه‌ها نیروها یا افراد فعال شوند و کسانی را که حجاب ندارند را بگیرند. شما مستحضرید که مقام معظم رهبری مدظله العالی که به عنوان بالاترین شخصیت فقهی در نظام ما هستند خودشان از این مسأله پشتیبانی نمی‌کنند دولت گذشته در بحث حجاب اجباری طرح‌های فراوانی داشت ایشان هیچ جا از برخورد قانونی و عملیاتی با حجاب به این

شکل که بخواهند افراد را دستگیر کنند پشتیبانی نکردند فرمودند: حجاب نباید آزاد شود این حکم خداست صلاح جامعه و سعادت زنان جامعه است و در عین این که اصل حجاب اجباری صحیح است اما راهکار عملیاتی کردن آن فرهنگ سازی است و اولاً اغنا نخبگانی و بعد از آن اقدام عمومی، بیان کردن منافع و فواید حجاب و اینکه انسان‌ها با اراده و انگیزه خودشان به دنبال این عطیه و نعمت الهی بروند و از آن استفاده کنند

اجرای قانون و اقدامات قانونی مال بستر و شرایطی است که یک مسأله در بین افراد شناخته شود و در اصطلاح در طبقات بحث فرهنگ می‌گوییم بعد از اینکه باورها و ارزش‌ها مشخص شد اغوا نخبگانی صورت گرفت بعد آنوقت قانون تصویب بشود و در جامعه تبدیل به هنجار شود یعنی مردم این مطلب را بفهمند و تشخیص بدهند و نسبت به آن تصدیق پیدا کنند وقتی افراد فهمیدند یک چیزی غلط هست آنوقت با این غلطی که فهمیدن مبارزه کردند و زیر بار حق نرفتند برخورد قانونی صورت بگیرد در جامعه ما عمده کسانی که به حجاب متعهد نیستند مشکل اعتقادی دارند یعنی فکر می‌کنند حجاب لازم نیست نه با خدا و پیغمبر جنگ دارند و نه با انسانیت و عفت جنگ دارند تصورشون این است که در یک لیست سالم انسانی یک همچین پوششی لازم نیست کسی که از نگاه فقهی و دینی ما تصورش غلط است نمی‌توان با او برخورد قانونی و جزایی کرد

باید اول مسأله حجاب را برای او تبیین کند و توضیح بدهد اگر فهمیدو به یک باور عمومی تبدیل شد هنجار شد ولی هنجار شکنی کرد آن وقت مقابله کند لذا افرادی که در فضای فقه هستند همه بر حجاب اجباری به عنوان یک الگو پایه تأکید دارند اما در مرحله اجرای آن بگیر و ببند در کار نیست.

الان که در خدمت دانشجویان محترم نشستیم می‌بینید حجاب شرعی در این فضاها معمولاً رعایت نمی‌شود بگیر و ببندی هم نیست همه از امکانات جامعه استفاده می‌کنند و درس می‌خوانند

اما اگر کسی بخواهد هنجار شکنی بیشتر کند و این روسری نصفه کاره را هم بردارد قانون مقاومت می‌کند اما الزامی برای رعایت حجاب اجباری در این جامعه وجود دارد

همه عینی می‌بینید که حجاب اجباری در کار نیست چون عموماً نسل جوان ما با این کیفیت در جامعه حاضر نمی‌شوند تصورشون این است که این رفتار صحیح نیست چون آن رفتار را باور ندارند انجام نمی‌دهند. کسی را که چیزی را باور ندارد که کتک نمی‌زنند یا جریمه و تنبیه نمی‌کنند با او حرف می‌زنند

این راهکار عملیاتی مال چندین گام جلوتر است البته مرز دارد یعنی اگر یک چیزی در جامعه هنجار بود و کسی می‌خواست آن هنجار را هم بشکند یعنی بخواهد از فردا بی‌روسی بیرون بیاید چون تا این جا هنجار اجتماعی است راهکار عملیاتی می‌گوید از این جا به بعد را محکم بایست که این مسأله خراب‌تر از این نشود یعنی آن چیزی که سعادت جامعه است یک پله آن طرف‌تر نیفتد اما مقداری که در جامعه تبدیل به باور عمومی شده با آن برخورد عمومی هم نمی‌کنند نظام جمهوری اسلامی هم عملاً برخوردی نمی‌کند.

تو خیابان‌های شهرهای عمومی افرادی که حجاب کامل دارند کمتر پیدا می‌شوند و معمول افراد دارای حجاب کامل نیستند و هیچ نهاد قانونی در ادارات و مدارس و . . . برخوردی هم انجام نمی‌دهند راهکار عملیاتی مسلماً برخورد فرهنگی است که حالا باید جای خودش دنبال کنیم فعلاً باید الگوی پایه را بحث کنیم

مجری: وقت تمام

دانشجو: با کف زدن تشویق می‌کنند.

مجری: دقت بفرمائید ده دقیقه پایانی را در خدمت دو استاد معزز هستیم آقای دکتر احمد پور سه دقیقه و ۱۳ ثانیه از زمان‌های قبلی شون اضافه هست ۱۳ ثانیه کسر می‌کنیم به خاطر آن در واقع کامنتی که داشتند سه دقیقه زمان دارند و ده دقیقه که جمعاً ۱۳ دقیقه. حاج آقای وکیلی هم ۲۰ ثانیه اضافه دارند که با آن ده دقیقه می‌شود یعنی ۱۰ دقیقه و ۲۰ ثانیه

در خدمت جناب آقای دکتر احمد پور هستیم بفرمائید آقای دکتر.

دکتر: حالا بذارید یک مزاح بکنم اینجا خیلی جدی نشود من می‌خواستم از حاج آقا وکیلی بپرسم که گوشیتان ساخت کجاست؟ احتمالاً به من خواهند گفت مال کره است؟

استاد: نمی‌دانم شاید ساخت چین؟

دکتر: چین یا کره ولی طبیعتاً بحث حجاب به عنوان تصور غلط بر می‌گردد به اصل صحبت‌هایی که گفتم همچنین مسئله‌ای در کره و در کشورهای دیگر نیست ولی برای ما این مسئله به یک بحران تبدیل شده است و البته یک قشری از جامعه به زعم صحبت‌های حاج آقا وکیلی خلاف آن چیزی که سیستم پذیرفته دارند به سمت بی‌حجابی و بدحجابی شنا می‌کنند مسئله اصلی هست و بخشی از صحبت‌های خود من بود که به زبان بسیار زیبا جناب حاج آقا وکیلی آن را دوباره پارافریز کردند و تحویل من دادند اما شدت مداخله را هنوز هم متوجه نشدم این شدت کجا هست و در چه پارامتر باید این شدت را اندازه گرفت؟ این شدت را کی باید اعمال بکند و چه جوری باید اعمال شود؟ خب هنوز مشخص نیست.

بحث حجاب و عفت را مطرح کردند که ناظر به داستان اول من هست که خواستم برگردیم به اول فیلم که داستان بحث عفت ارتباطی به پوشش ندارد. در تایید صحبت‌های حاج آقا وکیلی هم هست که فرمودند که الزاماً چادر عفت نمی‌آورد ما در واقع یک عفت درون و یک حجاب بیرون داریم که اگر هر کدام از این دو تا محقق نشود حجاب اسلامی هم محقق نخواهد شد و این دو حجاب (درونی و بیرونی) ملازم هم هستند و دستوری هم نیستند بلکه انسانها بایستی با روشنفکری که می‌گویید باید کار فرهنگی انجام شود و توجیه بشوند تا مقوله حجاب را بپذیرند و الا با تهدید و ارباب امکان پذیر نیست

به لحاظ عملی شاید به همین دلیل است که ما برخلاف همه ملت‌ها حداقل در ظاهر بحث حجاب برای مان تبدیل به یک چالش شده و به غیر از ایران تنها در فلسطین اشغالی ظاهراً یهودی‌ها بسیار افراطی گشت ارشاد دارند و دختر پسر را می‌گیرند

ما هم همچین برنامه‌ای داریم یعنی سرمایه و انرژی و هزینه می‌کنیم چون داریم می‌بینیم که یک بحران دارد ایجاد می‌شود و به آن هم اعتقاد داریم دولتمردان هم به این مسأله اذعان دارن که بحث حجاب باید با آن برخورد بشود چون آن را مسأله می‌بینند

این مسأله اولویت اجتماعی ما نیست چرا نیست؟ برای اینکه ما عقبه فرهنگی مان این اقتضا را نمی‌کند من اگر حرفی می‌زنم یا ادعایی می‌کنم برای این ادعا دلایلی هم آوردم این جریان استدلال من را امیدوارم خدشه دار نکنید اگر ما در حوزه‌های اجتماعی بحث حجاب مشکلات داریم بعضی وقت‌ها براساس آن چیزی که در کشور نوشته شده من می‌گویم این‌ها را به شکل نافرمانی‌های مدنی که ریشه در جایی دیگه دارد باید پیدا بکنید. برخورد قهری و ظاهری و دفعتاً با حجاب و مسأله پوشش راهکار مناسبی نیست اگر شما اعتقاد دارید که در قرآن اینجوری گفته شده و... ولی ما خلاف این را می‌بینیم جریانی که در طی دهه هفتاد به این طرف داریم می‌بینیم عملاً خلافت است

حالا این فصل بهار و تابستان اگر مناظره مان را در میدان شهر برگزار کنیم متوجه می‌شویم که برخوردهای سلیقه‌ای وجود دارد من می‌خواهم شعری بخوانم وقت بعدی را تماماً در خدمت حاج آقا وکیلی می‌گذارم چون نمی‌خوام بیش از این برای چیزی که بدیهی و مسلم است ادله بیارم

شعری است از زنده یاد فریدون مشیری وقتی دوستی از ایشان خواهش می‌کند که از ایران مهاجرت کند ایشان اجازه می‌خواهند که تا صبح فکر کنند و این شعر را می‌سرایند

اگر اینجا صحبتی مطرح شد یک دغدغه عمومی است به خاطر این است که همه کسانی که دغدغه دارند از جمله من و جنابی که مثل من فکر می‌کنند همه ریشه در این خاک دارند کسانی که قانون نوشتند خیلی هاشون ریشه‌شان تو خاکی است که گلدانش مال لندن است مال این جا نیست کسانی که مدافع مسائل اینچنینی هستند مثل ایجاد آرامش در جامعه، پرهیز از تفرقه و این که بیاییم عدالت اجتماعی را به عنوان امر قرآنی گسترش بدهیم و فقط حجاب رو بلد (پررنگ) نکنیم این شعر وصف حال آنهاست

احتمالاً وصف حال جناب حاج آقا وکیلی هست و این حسن ختام صحبت‌های من است بچه‌ها چون به لحاظ فیزیکی به قول معروف توانی در من نیست فردا هم قرار است ۶ ساعت کلاس بروم اجازه بدهید با همین شعر این چیزی که در قلب من هست مکنونات قلبی خودم رو بگویم

تو از این دشت خشک تشنه روزی کوچ خواهی کرد
و اشک من تو را بدرورد خواهد گفت نگاهت تلخ و افسرده است دلت را
کارزار ناامیدی سخت آزرده است غم این نابسامانی همه توش و توانت را ز تن برده
است

تو با خون و عرق این جنگل پژمرده را رنگ و رمق دادی
تو با دست تهی با این همه طوفان بنیان کن در افتادی
تو را کوچیدن از این خاک دلبر کندن از جان است
تو را با برگ برگ این چمن پیوند پنهان است
تو را این ابر ظلمت گستر بی رحم بی باران
تو را این خشکسالی های پی در پی (این شعر برای دهه هفتاد سروده شده)
تو را از بیم رهبر گشتن یاران
تو را تزویر غم خواران زپا افکند
تو را هنگامه شوم شغالان
بانگ بی ترتیل زاغان در سطوح آورد
تو با پیشانی پاک نجیب خویش
که از آن سوی گندم زار طلوع باشکوهش خوشتر از صد تاج خورشید است
تا با آن گونه‌های سوخته از آفتاب دشت تو با آن چهره برافروخته از آتش غیرت
که در چشمان من بالاتر از صد جام جمشید است
تو با چشمان غمباری که روزی چشمه جوشان شادی بود
اینک حسرت و افسوس بر آن سایه افکنده است خواهی رفت
و اشک من تو را بدرود خواهد گفت
شرح حال کسانی که اینجا هستند این است:
من اینجا ریشه در خاک دارم

من این جا عاشق این خاک اینجا اگر آلوده ولی پاکم
من اینجا تا نفس باقی است می‌مانم
من از اینجا چه می‌خواهم نمی‌دانم
امید روشنایی گرچه در این تیرگی‌ها نیست
من این جا باز در این دشت خشک تشنه میمانم
من اینجا روزی آخر از دل این خاک با دست تهی گل بر می‌افشانم
من اینجا روزی آخر از ستیغ خورشید سرود بدر می‌خوانم
و میدانم تو روزی باز خواهی گشت
مرسی

دانشجو: حضار با کف و سوت تشویق می‌کنند

مجری: ۱۳ دقیقه و ۲۰ ثانیه در خدمت حاج آقای وکیلی هستیم بفرمائید

استاد: چند تا نکته در مورد بحثی که گذشت عرض می‌کنم در این فرصت باقی مانده چند کلمه‌ای را هم درباره اصل مسأله تو ضیحاتی عرض کنم ببینید اعتراض بنده در قسمت قبلی به این جمله‌ای بود که اول شما فرموده بودید: «ارگان ما وحدت رویه ندارند» من عرض کردم نه در فضای تخصصی بزرگان وحدت رویه دارند

شما می‌فرمائید: «تو فضای اجرایی برخوردارها سلیقه‌ای است» کاملاً درست است ولی برخورد سلیقه‌ای افراد در سطح جامعه طبیعتاً از حیث بحث علمی تخصصی ما خارج است من اعتراض کنم که برخورد پزشکان در مسائل درمانی سلیقه‌ای است بعضاً نسخه‌های اشتباه و غیر روش مند می‌پیچند

بحث ما در مورد نظر بزرگان بود که گفتیم نظر مشترک بود و مسأله‌ای که شاید مهم‌تر باشد این است که می‌فرمائید: «در جامعه ما حجاب تبدیل به یک چالش، معضل شده دغدغه ایجاد کرده ولی در کره یا چین که این گوشی ساخت آنجاست همچنین پدیده‌ای نیست» واقعیت مطلب این است که اولاً دغدغه و چالش شدن مسأله حجاب یک امر فطری نیست قرن‌های متمادی در جوامع اسلامی مسأله حجاب رایج

بوده و هیچ دغدغه ای هم نبوده کاملاً هم عادی با این مسأله برخورد می‌کردند چون فطرت انسانی پوشش رو می‌پسندد و زنها خودشان به طور طبیعی به حجابشون عشق می‌ورزیدند به طوری که وقتی رضا خان می‌خواست حجاب را آزاد کند بسیاری از زن‌ها حاضر شدند سختی‌هایی راتحمل کنند ولی حجاب را از دست ندهند لذا چالش شدن مسأله حجاب را اگر بخواهیم به درستی تحلیل کنیم عوامل بیرونی دارد اگر این عوامل بیرونی را فهرست بکنیم ببینیم چه اتفاقاتی در جامعه افتاد که حجاب تبدیل به یک چالش شد بعد از اینکه در پیشینه تاریخی ما ۱۳ قرن این مسأله پذیرفته بود چون لا اقل ۱۱ قرن به عنوان یک اصل پذیرفته بود و هیچ کسی هم در نقد و اعتراض آن سخنی به میان نمی‌آورد

اگر بخواهیم ارزش و جایگاه مسأله حجاب را کمی شفاف‌تر و روشن‌تر بیان کنیم باید برگردیم به همان فلسفه که این مجموعه خرده سیستم نظام امنیت و آرامش جنسی در جامعه آمده است تا یک تعادل ایجاد بکند

سؤال بسیار مهمی که در بحث‌های اجتماعی با آن روبرو هستیم این است که آیا در دنیا در بین جوامعی که حجاب ندارند بدون اجرای حجاب امنیت جنسی در جامعه تأمین می‌شود؟

متأسفانه وجود ندارد به غیر از کشورهای نظیر هند که طبق قانون طلاق ممنوع است و نظام قبیله‌ای حاکم خانواده را کنترل می‌کند و بعضی از کشورها که از این نظام قبیله‌ای تبعیت می‌کنند بقیه تمام کشورهای که آزادی دارند آمارهای کودکان خیابانی، خانه‌های تک نفره، فرزندان بدون ازدواج رسمی در آنها وجود دارد گاهی ۱۰ الی ۲۰ برابر کشور ماست در مجلات معتبری که منتشر می‌شوند مثل family world (خانواده جهانی) که وضعیت خانواده و آمارهای رسمی آن را در دنیا منتشر می‌کند ملاحظه کنید در کشورهای آمریکای جنوبی و شمالی و بعضی از کشورهای اروپایی ۵۰ تا ۷۰ درصد کودکان بدون پدر و مادر رسمی متولد می‌شوند در بلژیک ۹۶ درصد فرزندان که متولد می‌شوند بدون پدر و مادر همراه بزرگ می‌شوند یعنی یا پیش پدر یا پیش مادر یا پیش پدر بزرگ و مادر بزرگ‌ها یا در نهادهای زیستی بزرگ می‌شوند.

ما فلاً در دنیا کشوری نداریم که بدون اجرا کردن مسأله حجاب بتواند آرامش ثبات و تعادل را برای کانون خانواده تأمین کند و نسلی تحویل آینده دهد که در دامن محبت پدر و مادر رشد کرده باشند.

لذا نمی‌توان گفت آنجا حجاب ندارند ولی فلان پیشرفت‌های صنعتی را دارند زیرا پیشرفت‌های صنعتی در گروه حجاب نیست.

دکتر احمد پور: از این طرف هم هست یعنی سلامت خانواده در گروه حجاب نیست.

استاد: مسلماً من نگفتم (فقط) بنده گفتم سلامت خانواده مجموعی از ۵ تا خرده سیستم است ببینید باز مغالطه یکطرفه نشود حجاب هم لازم است نگفتم حجاب کافی است

دکتر: ببینید جناب وکیلی شما گفتید سلامت اجتماع در سلامت خانواده است.

استاد: یکی از عوامل سلامت خانواده است.

دکتر: درست‌ه؟! ولی اینکه حجاب تنها عامل؟!!

استاد: ابداً من نگفتم تنها عامل از اول هم خیلی تأکید داشتم

دکتر: حرفهایی که می‌زنید یکی جهت دارد

استاد: ابداً من شفاف و دقیق عرض می‌کنم که سلامت خانواده از ۵ تا خرده سیستم است که دست به دست یکدیگر می‌دهند.

اولاً: ساده سازی فرهنگ ازدواج که روی دوش اقتصاد سوار است

ثانیاً: کنترل نگاه از ناحیه هر شخصی نسبت به جنس مخالف

سوم: مسأله پوشش

چهارم: تربیت درونی عرض کردم صفت عفت و غیرت که خودش ضامن اجرای تعادل اجتماعی است

پنجم: و گام آخر مداخله حکومت است.

اینها کنار یکدیگر می‌تواند یک خانواده آرام را در جامعه رقم بزند.

دکتر: قطعاً یک سیستم اجرا دارد؟

استاد: نه موضوع، موضوع حجاب است من که نگفتم که شروع عرضم این بود که حجاب یک خرده سیستم است که معنا داریش در کنار بقیه شکل می‌گیرد اگر بقیه نباشد مثل یک موتور سالم می‌ماند با چهار تا چرخ پنچر شما می‌فرمایید در جامعه

چرا عوامل دیگرش اجرا نمی‌شود خوب من هم با شما موافقم ولی این دلیل همیشه که اگر یک ماشینی لاستیکش پنجر است و موتورش هم کار نمی‌کند و موتورش را خراب کنیم چون این ماشین که راه نمی‌رود

دکتر: من یک خواهشی دارم و آخرین صحبت من است مثال‌های این چینی‌نزید این مثال‌ها از استدلال به دور است.
استاد: نه از استدلال به دور نیست

دکتر: اگر شما اعتقاد دارید که حجاب می‌تواند به بنیان خانواده کمک کند باید آمار بیاورید ببینید این تحقیق شده و تو magazin (مجله) هم چاپ شده بحث ازدواج traditional (سنتی) کلیسای و این ازدواج که خودشان فی نفسه می‌کنند در اروپا بحث اخلاقی و خانواده است آن چیزی که ما فکر می‌کنیم بد است برعکس استحکام بیشتری دارد.

اگر صحبت می‌کنیم و آماری می‌دهیم که ارتباطی وجود دارد حالا ممکنه اختلافی باشد ولی ارتباط علت و معلول نیست این را تفکیک کنیم چون جمعی که اینجا نشسته‌ایم به هر حال حرف را گوش می‌دهند و تجزیه و تحلیل می‌کنند ما نمی‌توانیم بگوییم که حجاب مندی آن چیزی است که دولت تعیین می‌کند و سبب استحکام خانواده می‌شود.

استاد: بنده گفتم ولی شما عنایت نفرمودید، بگذارید تکرار کنم با دقت تمام عرض کردم که حجاب به تنهایی کافی نیست لازم است الان هم نگفتم که حجاب تأثیرگذار شما گفتید این موبایل جایی ساخته شده که در آنجا حجاب نیست
دکتر: مزاح بود

استاد: حالا از مزاح بیرون بیایید گفتید در جوامع دیگر حجاب چالش نیست اولاً در جوامع دیگر در مسأله تعادل خانواده موفقیتی هم ندارند.

دکتر: چرا ندارند؟

استاد: به خاطر آمارهای رسمی که سازمان ملل و نهادهای رسمی نشان می‌دهد

دکتر: آمار کشورهای اسلامی را نشان بدهند

استاد: شما family world را ورق بزنید آمار خانواده‌های تک نفری، آمار فحشا رسمی و کودکانی که بدون شناسنامه پدر و مادر متولد می‌شوند و این‌ها همه ثبت شده است

دکتر: آمار آن‌ها ثبت شده برای ما ثبت نشده

استاد: اجازه بدهید آمار ما هم ثبت شده

(سوت و تشویق بچه‌ها)

استاد: جدای از اینکه آمارهای ما ثبت شده ولی در جوامع عمومی اعلام نمی‌کنند شما این مغالطه را می‌کنید و می‌گویید چون آنها حجاب ندارند و موفق‌اند پس ما هم الگو بگیریم آنها موفق نیستند

آنجا چالش ندارد و بی‌حجابی هم هست پس ما هم می‌توانیم بی‌حجاب باشیم.

دکتر: من نگفتم بی‌حجاب باشیم بذارید از اول من استراتژی خودم را مشخص کنم این ملت حجاب مندی ست به لحاظ رفتاری و ژنتیکی

استاد: از بحث بیرون آمدیم

دکتر: شما دارید مغلطه می‌کنید

استاد: نه ابداً

دسست

استاد: از شما بعید است یک مسأله ساده را جا به جا کنید ببینید حجاب حجاب یک

استدلال فکری است شما یک پوشش را با حجاب دائماً خلط می‌کنید

دکتر: شما اصلاً حجاب را تعریف نکردید

استاد: واژه حجاب در فقه اسلامی یعنی پوشش بدن زن در برابر مرد اینقدر آقای دکتر از بحث آمدید بیرون حجاب یعنی دیافراگم اینقدر بی ربط

دست

دکتر: خب نه ببینید بحث فقه کلامی شماست

استاد: بحث کلامی نیست من حجاب را برای شما تعریف کردم

مجری: من خواهم اینه که در چهارچوب قوانین بحث خودشان را پیش ببرد خیلی متشکرم

استاد: حجاب یعنی پوشاندن بدن زن به مقداری که دست و گردی صورت بیرون باشد و برجستگی‌های بدن هم پوشیده باشد این تعریف فقهی است

دانشجو: تمام رساله‌های عملیه توی قرآن هست؟

استاد: بله در قرآن هم هست

دکتر: همین حدود هم هست نه نیست؟

استاد: بله همین حدود هم هست

دکتر: نه ۸ تا آیه در مورد حجاب است

استاد: بنده که اینها را خوانده ام و خط به خطش را هم درس دادم از بحث نیاید بیرون

مجری: شما جمع بندی بفرمایید بعد جلسه پرسش و پاسخ است

استاد: به هر حال این واقعیت عینی که دنیا با آن مواجهه است و در کشورهای مختلف دنیا بدون اعمال مسأله حجاب کسی موفق به پایدارسازی کانون خانواده نشده است آقای دکتر می‌فرمایند حجاب با آرامش خانواده رابطه دارد؟ بله دقیقاً در

پژوهش‌های جامعه‌شناسی نمودار رشد و صعود حجاب با نمودار رشد و آرامش کانون خانواده و پایداری آن رابطه معنادار دارد کما اینکه روند سقوط حجاب در پژوهش‌های جامعه‌شناسی کشور ما که بسیار مطالب راجع به آن نوشتند کاملاً نشان می‌دهد هر جا که آمار بی‌حجابی بیشتر شده سستی کانون خانواده هم بیشتر شده ولی باز هم فریاد می‌زنم که آقای دکتر حرف بنده را تغییر ندهند حجاب کافی نیست لازم است حجاب یک خرده سیستم است در کنار حجاب باید ده‌ها عامل دیگر باشد تا یک تعادل اجتماعی ایجاد شود تعادل اجتماعی که دین مقدس اسلام و وحی الهی می‌گوید در چهارچوب حجاب با آن خرده سیستم‌ها ایجاد می‌شود

ولی تاکنون هیچ جامعه‌ای موفق به اجرای این نشده و همه در این مسأله فعلاً در یک چالش اجتماعی به سر می‌برند که اصلاً جزء شاخصه‌های دوران پُست مدرنیست سستی کانون خانواده است که فعلاً متفکران جهانی راه‌حلی برایش پیدا نکرده‌اند بازم تشکر می‌کنم از خدمت شما و تمام سروران‌ای که وقت‌شان گرفته شد

دست و تشویق حضار

مجری: خیلی متشکرم از صبر و حوصله‌ای که به خرج دادید بنده خواهشم این است یک بار دیگر دو استاد بزرگوار را تشویق بفرمایید

دانشجو: چرا باید حجاب برای ما خانم‌ها اجبار باشد و شما گفتید برای امنیت و تأمین کانون خانواده ولی الان ۴۰ سال در این کشور حجاب دارد تحمیل می‌شود ولی اگر از هر کسی بپرسید امنیت جنسی ندارد در ادامه می‌خواستم گفتید علمای ما گفتند برای اعمال حجاب نباید زور باشد و اگر کاری می‌شود به خاطر دستگاه‌های زیرین است ولی همین چند وقت پیش یک خانم گشت ارشاد یک دختر را کتک زدند بر اساس قوانین اسلامی و از این خانم تجلیل کردند و همان رضاشاه که شما گفتید به زور می‌خواستند از زن ایرانی حجاب بردارند باید بگویم که آن زن سال ۱۳۱۴ بود این زنی که الان دارد زندگی می‌کند در سال ۱۳۹۷ است؟؟؟

استاد: با عرض تشکر من چند تا نکته عرض کنم تا سوء تفاهم‌ها برطرف شود اولاً امنیت جنسی یک مفهوم صفر تا صدی نیست که شما بگویید امنیت جنسی هست یا نیست؟ امنیت جنسی ضربی دارد در هر جامعه‌ای وقتی می‌خواهید ببینید حجاب در این مسأله تأثیر گذار هست یا نه؟ باید مثل تمام پژوهش‌هایی که در علوم اجتماعی

انجام می‌شود ضریب امنیت جنسی را با ضریب بی‌حجابی در جامعه بررسی کنیم
 ببینیم رابطه معنادار دارند یا ندارند؟

اتفاقاً جهت اطلاع شما در محیط‌هایی که ضریب حجاب پایین آمده ضریب امنیت جنسی هم پایین آمده و جاهایی که ضریب حجاب بالا رفته ضریب امنیت جنسی هم بالاست این دو رابطه معنادار دارند ولی صفر و صدی نیستند چون اگر شما حجاب صددرصدی هم رعایت کنید عرض کردم بارها حجاب کافی نیست لازم است اگر الگوی ازدواج و الگوی نظر اصلاح نشود در این فضایی که افراد در فضاهای مجازی دائماً چیزهای مختلف را می‌بینند و تحریکات بیرونی اتفاق می‌افتد هرگز امنیت جنسی به وسیله حجاب به تنهایی اصلاح نخواهد شد و لی با حجاب ربط معنادار دارد

مسئله دوم -بنده که گفتم در زمان رضاخان زنان مسلمان در مقابل بی‌حجابی ایستادند نمی‌خواستیم بگوییم این مسأله تابع تاریخ نیست خواستم بگم این مسأله فطری نیست گاهی شما می‌گویید بی‌حجابی و آزادی حجاب یک مسأله فطریست، مسأله فطری علامتش این است که همیشگی است ولی شما ببینید در طول ۱۱ قرن حجاب اجباری بود آرامش هم بود پس معلوم است بی‌حجابی یک مسأله فطری نیست. آنوقت در شرایط مکانی زمانی خاص، چندین بار از اول عرض کردم اگر الگوی پایه را تدوین کردیم باید بیایم و ببینیم در شرایط مکانی زمانی خاص چطور آن را اجرا کنیم.

اما مسأله سوم بنده عرض نکردم حجاب اجباری نباشد دقت کنید من عرضم را تکرار کنم، عرضم کردم حجاب به عنوان یک قانون حکومتی باید اجباری باشد اما نحوه برخورد نهاد حکومتی با این مسأله باید در زمانی صورت بگیرد که افراد از نظر فکری و ذهنی نسبت به این مسأله به نوعی اغناء اجتماعی رسیدند. این مسأله در جامعه تبدیل به یک هنجار شده و بعد با کسی که در جامعه هنجارشکنی می‌کند با او برخورد می‌کنند

در جامعه ما یک حدی از پوشش هنوز هنجار است یعنی اگه خانمی کلاً بخواهد با سر برهنه بیرون بیاید هنجارشکنی است و طبیعتاً نهاد حکومتی با کسی که دنبال هنجارشکنی هست برخورد می‌کند البته برخوردها باید منطقی و منصفانه و عادلانه باشد بنده خودم مسئولیت بعضی برخوردهای غلط را برعهده نمی‌گیرم.

نهاد حکومتی باید برخورد کند اما آیا نهاد حکومتی ما حجاب اسلامی را اجباری می‌کنند؟ ایداً

عرض کردم در فضای دانشگاهی شما فرض کنیم ۵% یا ۱۰% حالا من نمی‌دونم حجاب صحیح داشته باشند که دقیقاً طبق مبانی شرع باشد اما همه از تمام امکانات اجتماعی دارند استفاده می‌کنند و هیچکسی هم برخورد قانونی نمی‌کند پس در کشور ما حجاب اسلامی مورد برخورد قانونی نیست چون افراد نسبت به آن شبهه دارند و باید نسبت به آن کار فرهنگی کنیم. اما اگه کسی خواست یک قدم آنطرف‌تر برود و هنجارشکنی کند قانون وظیفه دارد با او برخورد کند

اما آیا را کتک بزنند؟! مسلماً حق کتک زدن ندارند شخصی را که می‌خواهند با او برخورد کنند باید به نهادهای قضایی ارجاع بدهند و آنها تشخیص می‌دهند گاهی باید با او حرف بزنیم و گاهی جریمه مالی می‌شود و این برعهده نهادهای قضایی است. بنده نیامدم بگویم حجاب اصلاً بی اجبار تعطیل بنده با شعار حجاب اجباری آری اینجا نشستم. اما گفتم راهکار اجرایی شدنش مربوط است به موارد هنجارشکنی در جامعه در بقیه موارد باید اغنا صورت بگیرد و فرهنگ سازی بشود و بعد از فرهنگ سازی و تبدیل شدن به هنجار، اگر حکومت خواست برخورد کند.

این‌ها بحث‌های علمی است که ما اینجا می‌کنیم ممکن است بعضی مسئولین یک تشخیص دیگری داشته باشند و طبق آن رفتار کنند بنده سخنگوی دولت و حکومت نیستم.

مجری: خیلی متشکرم من یک سؤال بخوانم

با سلام با توجه به تعریفی که استاد از حجاب ارائه کردید که فقط برای خانم‌ها مطرح شد و تمام محور بحث خانم‌ها بودند خواهشمندم یا بحث را به طور کامل ارائه بدهید یا کامل توضیح دهید اگر حجاب خانم‌ها مانع آرامش آقایون نمی‌شد، چرا فقط این اجبار و تمام محور بحث شما برای خانم‌هاست؟

استاد: ایجاد تعادل در رفتارهای مردان از نظر اسلامی مبتنی بر مسئله نظر است یعنی مرد باید نگاه خودش را از عواملی که تحریک شهوت می‌کند کنترل کند لذا یک مرد مسلمان در یک جامعه غیر اسلامی هم که وارد می‌شود که خانم‌ها در آنجا بدون

حجاب تردد می‌کنند هیچوقت تعادل روحیش از بین نمی‌رود چون مدیریت او مدیریت درونی خودش است عفت و غیرت در درونش است و یک رفتار از جنس نگاه کردن، صحبت کردن و لمس کردن است که خودش را کنترل می‌کند و طبیعتاً تعادلش سر جای خودش است و این مسأله برای این نیست که آن آقا آرام باشد.

عرض کردیم در جامعه اسلامی زنان بی‌حجاب همیشه رفت و آمد می‌کردند حکومت اسلامی هم در صدر اسلام نگفت همه این‌ها را جمع کنید که مردان به مشکل بر نخوردند! مردان اگر نگاه و صحبت کردنشان را تعدیل کنند و در قلبشان عفت را نهادینه کنند به مشکل نمی‌خورند

اینکه گفتند زن حجاب داشته باشد حجاب زن برای حفظ کانون خانواده است که اگر کسی در قلبش مریض بود و دارای تعادل روحی، روانی و اخلاقی نبود، او یک موقع نسبت به خانمی طمع نکند و زمینه اینکه آن خانم می‌خواهد تشکیل خانواده بدهد و فرزندآوری کند این زمینه از هم گسسته نشود یعنی بستر خانواده سست نشود طبیعتاً در بستر خانواده شخصی که آسیب پذیرتر است و مورد طمع قرار می‌گیرد خانم‌ها هستند یک مسئله فطری است و در همه جای دنیا است لذا به او گفتند یک مقداری محدودیت و حریم برای خودت قرار بده که کسی اجازه ورود به حریم تو را نداشته باشد

لذا در جامعه اسلامی چون این مسأله در صدر اسلام برای زنان حره بود، هیچ زنی چه بی‌حجاب چه بد حجاب بیرون نمی‌آمد. گاهی بعضی می‌گویند: در صدر اسلام حجاب اجباری بوده! یقیناً اجباری بوده بعد می‌پرسند چرا هیچ وقت کتک نمی‌زدند؟ چون بی‌حجاب بیرون نمی‌آمدند

چون بی‌حجاب بیرون آمدن‌شان زنانی بوده که نمی‌خواستند تشکیل خانواده بدهند و زنانی که حره بودند همه این احترام را برای خودشان قائل بودند که کسی وارد حریم آنها نشود

وقتی زن با حجاب و بدون آرایش باشد دیگران به او به عنوان یک کالا یا محصول برخورد نمی‌کنند با شخصیت حقوقی او برخورد می‌کنند. شما اگر شرح حال زنانی که مسلمان شدند را مطالعه کنید بسیاری از آنها می‌گویند: « ما مسلمان شدیم تا با حجاب باشیم چون وقتی حجاب نداشتیم همیشه به ما به عنوان کالا نگاه می‌کردند به علم و

اخلاق ما احترام نمی‌گذاشتند وقتی دیدیم حجاب داشته باشیم می‌گویند تو مهندسی، خانم دکتر هستی و... به علم و رفتار ما نگاه می‌کنند به قیافه نگاه نمی‌کنند که طمع داشته باشند.»

زن حره همیشه در جامعه اسلامی پوشش داشت و معمولاً حجاب حداکثری هم داشتند لذا بحث حجاب اجباری آن موقع مطرح نمی‌شد. حجاب اجباری در جامعه الان ما متولد شده که عوامل بیرونی دارد و الان فرصت بحث نیست که مطرح بکنیم چرا تبدیل به یک چالش شد آیا طبیعت حجاب است یا عوامل بیرونی باعث ایجاد آن بوده؟

دانشجو: لطفاً میکروفن یکبار در خدمت موافقین و یکبار در خدمت مخالفین قرار بگیرد

مجری: چشم و خواهشاً زمانی که سؤال را مکتوب به من می‌دهید بفرمایید از کدام استاد سؤال دارید

دانشجو خطاب به دکتر: شما که مدل اسلامی را رد می‌کنید یک مدل جانشین به جای آن ارائه بدهید؟

و سؤال بعدی من هم این است که شما گفتید مردم ما قبل از ورود اسلام به ایران پوشش و فرهنگ و فهم بالا داشتند و خودشان می‌فهمیدند که باید حدود پوشش را رعایت کنند آیا مردم ما در زمینه اقتصاد، اختلاس و دزدی‌ها و... دارای فهم نیستند؟ اگر این جوری است پس ما باید قوانین کل قوه قضائیه را کنار گذاشته و بگوییم مردم ما دارای فهم‌اند و خودشان می‌فهمند؟
(دست و کف حضار)

**دکتر: اجازه بدهید، مثال‌هایی این چنین لوس کردن است خب؟!
(دست و کف)**

دکتر: من قرار شد برای شما یک مدل ارائه کنم مدل فرهنگی داریم که این مدل فرهنگی به لحاظ پیشینه تاریخی قبل و بعد اسلام تا دوره پهلوی بوده و مقاومت‌هایی هم بوده.

من می‌خواهم عیناً از کتاب دکتر مطهری بخوانم. در بحث حجاب گفته « به پرده‌ای حایل میان قفسه سینه که می‌خندیدید، حجاب حاجز گفته می‌شود در کتب فقهی اما استعمال این کلمه بیشتر به معنی پرده است. در قرآن این کلمه در ۸ مورد به کار رفته که بیشتر به معنای حایل، پرده، مانع و... است. حالا قسمت بعدی را بخوانم که بحث حجاب نه فقط مربوط به اسلام بلکه قبل از اسلام هم بوده پس من قرار نیست مدل ارائه بدهم. اصلاً مدل اسلامی وجود ندارد این مدل‌ها در حقیقت آن چیزی بوده. چون اسلام هم زمانی که آمد بعضی از بی‌عفتی‌ها را رد کرد ولی فرهنگ همان مردم را نگه داشت. این به این معنی نیست که حجاب چیز جدیدی بود تو بحث زنان پیغمبر ۸ آیه که حاج آقا امیدوارم اعتراض نکنند ۷ آیه چرا گفته‌ای پیامبر زنان حتی با مرد نابینا پشت پرده حرف بزنند این‌ها دلایل سیاسی هم می‌توانسته داشته باشد. پس اگر قرار است آن را تعمیم بدهیم باید نگاه کنیم در بستر زمان که آن محتوا چه بوده؟ من امروز نیامدم بگویم بی‌حجابی از نوع غربی که حاج آقا می‌گفتند همه بی‌لباس می‌گردند نه همچنین چیزی نیست حرف من این بود. ما اساساً ملتی هستیم که از لحاظ تاریخی پوشش خودمان را داشتیم چیزی بعد از حمله اعراب به ما به عنوان پوشش اضافه نشد. احتمالاً صحبت‌های من را گوش نکردید!

قرآن می‌گوید: «یا ایها الذین آمنوا لاتدخلوا بیوت النبی» لگد نزن نرو داخل در بزن. آیات این چنینی زیاد داریم چون در آن دوره آداب اجتماعی عقب افتاده بود، ولی در کشور ما یک مقدار به دلیل آن چیزی که اسلام غربی است ما یک چیزهایی را از غرب وام گرفتیم و معماری و خیلی چیزها را عوض کردیم ما در معماری مان اندرونی و بیرونی داشتیم یعنی حجاب! این و اسلام نداد، بحث من مخالفت با حجاب اسلامی نیست بیایید اسم آن را عوض کنیم آنچه در اینجا نوشته حجاب اسمش پوشش است انسان پوشش مند هست. بنده اینجا ننشستم که از بی پوششی حمایت کنم مدل من مدل همه جانبه هست مثال اولی که زدم و گفتم یک زمانی به اشتباه گفتند حجاب فقط چادر است.

صحبت‌های حاج آقا وکیلی هم ناظر به این مسأله بود تعریف درستی از حجاب نداشتیم عملاً هم الان مشخص است مثلاً آیا خانمی با روسری بیاد دانشگاه به او تذکر نمی‌دهند؟ باید حدود را مشخص کنیم چون حدود را مشخص نکردیم رفتارها سلیقه‌ای شده، در کنار آن اگر می‌گویند این مسأله در جای دیگر بحران نیست جای دیگر پوشش خودشان را دارند ژاپنی را که نمی‌توانی کمینو را از تنش در بیاوری یک عده را می‌توانی و یک عده همین جوری هستند و ساری هم اگر لندن باشد آن عمامه روی سرش را می‌زند هر جایی باشد می‌زند چون پذیرفته است

دولت‌ها حق دارند در پوشش دخالت کنند ولی چه میزان؟ و به چه شدتی؟ معلوم نیست هنوز مشخص نکردیم یعنی باید بشینیم این‌ها را مشخص کنیم اگر مشخص می‌شد برخورد‌های سلیقه‌ای با حجاب انجام نمی‌شود که در فضای مجازی هست اینا بازتاب‌های بیرونی دارد. یه فیلمی در فضای مجازی بود یک آقایی کاپشنش را در آورده بود یک زن و چنان میزد کل دنیا هم آن فیلم را دیدند و در زیرش نوشتند WOOW برای داشتن حجاب اولاً کار فرهنگی باید بشود ما در پوشش خیلی ضرر کردیم آمدیم گفتیم چادر!

رانتش را به من دادی من چادر ژاپنی می‌آورم با مارک مرسدس متری ۴۰۰ هزار تومن می‌فروشم شما یک سر به سواحل مکران ایران یا همین سیستان و بلوچستان بزنید و ببینید چه پوشش و صنعتی دارن! هیچ کس نمی‌داند! حالا متولی آن چه کسی است؟ دولت بجای اینکه بیاید هزینه‌های این چنینی کند باید فرهنگ سازی کند تا بپذیرند چرا باید یک پوشش حداقل داشته باشد.

من با این هم مخالف هستم که محور همه صحبت‌ها به زن ختم شود امنیت در چه صورت برقرار می‌شود؟

شما اگر در آمریکا به یک زن زل بزنید ۳۰ ثانیه‌ای دستگیر می‌شوید و برای شما پرونده تشکیل می‌دهند و اطلاعاتش به آن سر آلاسکا هم فرستاده می‌شود ما در بحث‌های قانونی مشخص نکردیم که تعرض کلامی یا زل زدن به یک خانم چه مجازاتی دارد؟

مشکلات ما از جنس مقولات فرهنگی است و برای حل کردن آن باید گذشته را بشناسیم آینده را هم ببینیم و نسبت به آن اشراف داشته باشیم

من اینجا ننشستم که بگویم مینیژوب بیوشید اشتباه نگیرید جامعه با اخلاق اداره نمی‌شود با قانون اداره می‌شود من به این معتقد هستم و در این جا بحث حجاب بود بحث فساد مالی را در یک فرصت و فضای دیگر صحبت کنیم

دانشجو: من متن قانون و نگاه کردم این موارد حتی در یک نگاه با چشم اشاره، دست، حرکات بدنی در متن قانون اساسی ما وجود دارد

دکتر: پس چرا اجرا نمی‌شود؟ من عرض کردم یک حجاب صلاتی سر نماز داریم یک حجاب درونی و یک حجاب بیرونی این دو تا را اگر شما با هم نداشته باشید ارزش ندارد

در داستان اول آن خانم حجاب داشت با چادر بود ولی عفت نداشت، ولی ما باید ببینیم ریشه‌های مشکل از کجاست؟

بعضی وقت‌ها پسرهای دبیرستانی را می‌بینیم که تو خیابان حرف‌های رکیک می‌زنند. خونه ما روبروی دبیرستان است یک روز این پنجره را باز کردم مدرسه شبیه زندان فیلم فرار از زندان است حرف‌هایی گفته می‌شد و مدیر هم نسبت به آن حرف‌ها هیچ عکس‌العملی نشان نمی‌داد پس برای اینکه این مسائل حل بشود برخورد قهری جواب نمی‌دهد.

بعد یک دختر دبیرستانی آستین لباسش را بالا می‌زند و یا روسری‌اش را پشت گوشش می‌گذارد و یا آدامس می‌جود به قول شما حجابش نا کامل است و هر حرفی بخواهد تو خیابان می‌زند و عفت کلام هم ندارد

من پیش از آنکه شما فکر بکنید مدافع آن چیزی هستم که تحت عنوان بی‌حجابی هست. حجاب ضروری هست پوشش چون پوشش‌مندی جزئی از اساس زندگی آدم هست. این را از لحاظ بیولوژیکی بگویید حالا از لحاظ اپی ژنیک در ما ایرانی‌ها چیزهای دیگری هم اضافه شده که قابل ارزش، تقدیر و قابل توجه است

مجری: خیلی متشکرم و چون تعداد سؤال‌ها زیاد است باید زمان بندی کنیم یک دقیقه تا یک دقیقه و ۳۰ ثانیه پرسش و دو دقیقه هم زمان پاسخ اساتید باشد میکروفن را به دانشجو بدهید

دانشجو: آقای دکتر احمد پور من احساس می‌کنم شما مسأله حجاب را در داستان اول‌تان با مسأله فحشا خلط کردید (تغییر دادید)؟
دکتر: بله دلیل داشت این یک نگاه در نگاه جنرال بود نگاه من نبوده نگاه عام بوده.

دانشجو: این نگاه عام را من اشتباه می‌دانم چون باعث می‌شود بعضی از کار نادرستی که اجبار حجاب را از نظر من توجیه بشود این نادرست است و این که آیا اصولاً این سؤال من از هر دو بزرگوار این است که اجرای احکام الهی را وظیفه حکومت می‌دانند؟ یعنی این که حکومت وظیفه‌اش این است که احکام الهی را اجرا کند یا حکومت وظایف دیگری دارد؟
دولت نماینده‌ای از طرف مردم است که باید وضع زندگی آنها را متعادل کند و اقتصاد آنها را در دنیا بچرخاند و آنها را در دنیا سر بلند نگه دارد پاسپورت آنها را درست کند یا خیلی از امور دیگری که معمولاً حکومت‌های دنیا آنها را انجام می‌دهند و حکومت ما وظیفه دیگری برای خودش دارد و آیا مردم ما نسبت به این قضیه راضی هستند یا نه؟ و مورد بعدی که...

دکتر: خوب فکر کنم آقای عزیز خیلی سؤال پرسیدی؟
مجری: بله چون خیلی وقت نداریم

دانشجو: خیلی سریع تمام می‌کنم اجازه بدهید از یک دقیقه زمانم استفاده کنم چند تا نکته هست پشت سر هم می‌پرسم

دکتر: اجازه بدهید من تمام آن چیزی را که در ذهن شماست می‌خواهم الان به شما اینجوری بگویم شما ادامه داستان را گوش نکردید که من با خودم کلنجار رفتم و به یک نتیجه دیگر رسیدم درست است که آن واقعیت بود ولی یک مقدار ساختارش عوض شده بود که می‌خواستم بگویم که ببینید نگاهی که در قدیم در جامعه بود نگاه اشتباهی بوده است

بعد ببینید افراد به دلایلی پوشش خودشان را عوض می‌کنند تا از آن ملامت جدا شوند این یک درد دل بود این را شما خلط نکنید که متأسفانه خلط کردید بعد آن فرد بنا به هر دلیلی علی‌رغم این که پوشش‌مند هست ولی پوشش درونی ندارد که آن هم دلایلی دارد که در جای دیگری است.

اما حکومت‌ها که می‌فرمایید ببینید اگر می‌خواستیم در مورد بحث فلسفه سیاسی اجتماعی صحبت کنیم در اینجا محلش نیست و فکر کنم دوستان علاقه‌ای هم به شنیدن آن نداشته باشند این بحث را به اینجا نکشیدیم ولی یک ایراد و آفتی وجود دارد من این کلمه را می‌گویم مباحث بعدی را حاج آقا وکیلی بهتر می‌توانند پاسخ بدهند و این نقطه اشتراک بین من و استاد و جناب عالی و آن چیزی است که در قلبتان است

ببینید حکومت‌ها وقتی فربه بشوند مردم ضعیف می‌شوند چیزی که در اسکاندیناوی اتفاق می‌افتد این بود که حکومت‌ها ضعیف و مردم قوی هستند دقت کنید این حرف را به این دلیل می‌زنم و مداوم هم تکرار می‌کنم وقتی حکومت‌ها بیش از اندازه در مسائل ورود می‌کنند مثلاً در بحث اقتصاد، کارخانه و حتی حجاب مسائل همیشه خراب می‌شود بنابراین ما الان دچار یک سردرگمی هستیم. این آفت ماست باید کسانی که نشستند اجازه بدهند آن چیزی که گفته می‌شود یعنی جذب حد اکثری افراد حرفشان را بزنند این جذب حداکثری یعنی در حوزه حجاب هم اجازه بدهیم دیگران حرفشان را بزنند من صحبت دیگری ندارم

دانشجو: آقای وکیلی شما در مورد یک سری قانون‌ها و بندهای دموکراتیک که در قانون گذاری هم منطقی است صحبت کردید اما چیزی که ما نتیجتاً می‌بینیم عموماً این ارتجاع و بنیاد گرایی است یعنی شما می‌گویید این ارتجاع، بنیاد گرایی، قانون گذاری این اسناد بالا دستی در کشورهای خارجی که ما وارد کردیم بله درست است و همه هم این را می‌پذیریم باید این باشد این باشد اما در نهایت بر اساس یک عقل و خرد جمعی در آنجا کار صورت می‌گیرد ولی در اینجا نهایت ما به رفرنس‌های بنیادی تاریخ که فلان سال در فلان جای عربستان چه جوری می‌پوشیدند برمی‌گردیم حالا بیایم به مردم زور بگوییم همین جوری بپوشند یا شبیه آن را بپوشند یا هرچه قدر توانستند نزدیک به آن بپوشند امنیت جنسی را مد نظر قرار دادید من احساس می‌کنم یک بخش تو صحبت‌های دکتر بود اینکه این بخش پوشش که بخشی از آن به فرهنگ اسلام بر می‌گردد باید با فرهنگ ما مطابقت داشته باشد بعضی‌ها معتقدند به واسطه این فرهنگ حجاب این شکلی شده درست نیست ما برویم بنیادین نگاه کنیم که آنها چه می‌پوشند و ما هم عین آن بپوشیم

مجری (وسط کلام دانشجو): خیلی متشکرم

دانشجو: همانطور که امنیت جنسی جامعه برای ما مهم است امنیت روانی جامعه ما با اجبار پوشش سالهاست که شدیداً تحت مخاطره قرار گرفته است

مجری: من فکر می‌کنم تعداد سؤالات زیاد است اجازه بدهید به بقیه هم زمان برسد حاج آقا در خدمت‌تان هستیم بفرمائید

استاد: چهار دقیقه چهار تا سؤال جواب دهم!

مجری: نه شما زحمت بکشید سه دقیقه حداقل جمع بندی کنید

استاد: من خیلی سریع عرض کنم. اولاً تأکید می‌کنم مسأله حجاب اصلاً تحت تأثیر شرایط جزیره العرب نبوده اتفاقاً در جزیره العرب هم حجاب وجود نداشت پیغمبر و مسلمانان در مکه و مدینه بی‌حجاب به سر می‌بردند البته پوشش داشتند آقای دکتر حجاب و پوشش را یکی می‌کنند اما پوشش به معنای فقهی، یعنی حد قانونی پوشش وجود نداشت و حجاب فقط به وسیله دین اسلام آمد و اتفاقاً سبک زندگی را هم تغییر داد و عوامل اجتماعی هم به دنبال خودش آورد از نظر تاریخی هم هیچ کس نگفت چون در تاریخ این طور بوده پس الان هم این طور باشد یا این شرایط اجتماعی بوده پس این را با شرایط امروز بروز رسانی کنیم دوم: اینکه شما می‌فرمایید که حکومت‌ها تا چه حدی مداخله می‌کنند؟ آقای دکتر می‌فرمایند وقتی که مداخله‌ها جزئی‌تر می‌شود کار سخت‌تر می‌شود این برعکس است در جوامع بشری هرچه مداخله حکومت‌ها در فضای قانونی بیشتر می‌شود (البته با شرایط که عرض می‌کنم) نفع بیشتر می‌شود الان حکومت‌های متمدن در کمربند ایمنی بستن یا در راهنما زدن و نزدن شما مداخله می‌کنند در باز کردن در ماشین هم مداخله می‌کنند و ده‌ها مداخله دیگر که همه موجب تعادل در جامعه است

معیار دارد معیارش کم و زیاد می‌مداخله نیست معیار این است که اولاً مداخله در راستای سعادت جامعه باشد یا نه؟ ما باید بحث را مبنایی کنیم حجاب موجب سعادت است یا نه؟

دوم: باید ضریب اهمیت آزادی در آن موضوع را با اهمیت آن مسأله با هم بسنجیم

بینیم حکومت مداخله می‌کند این فرمول کاملاً مشخص در فضای حقوقی دارد

مسئله حجاب از دیدگاه اسلامی دارای ضریب اهمیت بسیار بالا است حکومت هم در آن مداخله می‌کند این کار را باید بکند کشور ما نمی‌کند مداخله کند به صورت اصل پایه و نه بصورت وضعیت فعلی حجاب را در جامعه به طوری اجرا کند که آن اصل پایه رعایت بشود حالا آن شرایط نیست اغنا هم نیست طبیعتاً نتیجه هم نمی‌گیرد

سوم: اینکه شما باید امنیت را برای خودتان بر قرار کنید. امنیت روانی از بین رفته باز هم تأکید می‌کنم مسأله حجاب اجباری عملاً امنیت روانی را از بین نمی‌برد

آن چیزی امنیت روانی را از بین می‌برد که در جامعه تبلیغ می‌کند که این حجاب قانونی مفید نیست وقتی انسان قلباً احساس کند چیزی مفید نیست و بر او تحمیل می‌شود امنیت او از بین می‌رود و آشفته می‌شود

اگر به خاطر داشته باشید وقتی می‌خواستند کمربند بستن را اجباری کنند اوایل مردم زیر بار نمی‌رفتند و اعتراض می‌کردند بعد پله پله این طرح را اجرایی کردند در ابتدا این طرح را در اتوبان‌ها پیاده کردند بعد در شهرهای بزرگ و . . .

وقتی انسان نسبت به کمربند بستن اغناء درونی داشته باشد اگر کمربند بستن را هم اجباری کنند امنیت روانی‌اش بهم نمی‌خورد

عدم تعادل روانی در جامعه ما به خاطر آن بخش اعتقادی است که در سطح جامعه تبلیغات را به طور فراگیر منتشر کردند که این کار، کار خردمندانه‌ای نیست خوب طبیعتاً وقتی یک خانم احساس می‌کند کار خردمندانه‌ای نیست می‌گوید این کار را بر من تحمیل می‌کنند برخلاف سعادت‌م حرکت می‌کنم

اگر بخواهد اجرا بشود امنیت اجرا بشود خود حجاب منافی امنیت نیست باید پشتوانه اعتقادی‌اش و این اغنای عمومی تشکیل بشود بعد خود خانم‌ها به دنبال حجاب می‌روند و اگر کسی دنبال حجاب نرفته بود طبیعتاً خودشان با او بر خورد می‌کنند و او را مذمت می‌کنند که چرا این کار را نمی‌کنی؟

لذا من هم دوست داشتم بحث امروز بیشتر به فلسفه حجاب متمرکز شود اول فلسفه حجاب را توضیح بدهیم بعد بگوییم که با این فلسفه و ضریب اهمیت حجاب اجباری بشود یا نه؟

والا جوامع بشری که روی طرز رانندگی شما و جزئیاتش مداخله می‌کنند در ظاهر مغازه و ساختمان بنای شما شهر داری‌ها مداخله می‌کنند و از طرفی چون همگی اغنای نخبه گانی دارد هیچ وقت با امنیت روانی ناسازگار نیست

مجری: خیلی متشکرم حاج آقا. بفرمایید سؤال‌تان را بپرسید

دانشجو: من از خدمت آقای وکیلی سؤال ندارم چون او لاً شما سخنورتر هستید و مسلماً بعد از حرف‌های من صحبت‌های شما مورد توجه قرار می‌گیرد و هم اینکه در هر بحثی کسی که حرف دوم (آخر) را می‌زند صحبت‌های او هست که به کرسی می‌نشیند فقط می‌خواستم بگویم با اینکه شما در مورد این مسأله چالش داشتید صحبت‌های دکتر را تا یک جایی اصلاً متوجه نشدید مثلاً از آخر این برداشت را کردید که آقای دکتر با مسأله حجاب مخالف هستند

استاد: من همچنین برداشتی نکردم برداشت شما از حرف بنده است ابداً همچنین برداشتی نکرد

دانشجو: و می‌خواستم خدمتتان عرض کنم که شما تو آخرین صحبت تون گفتید هرچه حجاب کمتر شود ثبات خانواده کمتر می‌شود پس اگر این طوری باشد پس جامعه ما باید با ثبات ترین کشور نسبت به کشورهای اروپایی و آمریکایی باشد چون ایران نسبت به آنها حجاب دارد ولی آنها ندارند در حالی که ثبات خانواده و آرمانش امری است که هزاران دلیل دارد ولی در جامعه ما آن را طوری چرخاندند که در نهایت بگویند که این حجاب است که هرچه در ایران کمتر می‌شود ثبات خانواده پایین‌تر می‌رود ولی دلایل دیگری دارد که بعد از این چهل سال موجب شده که ایران به قهقرا کشیده می‌شود

مجری: متشکرم

استاد: من تأکید می‌کنم ابداً برداشتم از حرف آقای دکتر این نبود که ایشان طرف دار بی‌حجابی هستند من یک قاعده منطقی عرض کردم گفتم که اگر شما بفرمایید حجاب پدیده فرهنگیست پس نباید قانونی باشد نتیجه این استدلال این است که گرچه شما

همین استدلال را به نتیجه‌اش معتقد نیستید. من همچنین قضاوتی راجع به آقای دکتر نداشتم تأکید هم می‌کنم این سوء برداشت شماست
دوم بنده خودم تأکید می‌کنم من نگفتم بین حجاب و پایداری خانواده رابطه صد درصدی برقرار است عرض کردم رابطه معنا دار، رابطه معنا دار را شما در پژوهش‌های علوم پزشکی هم دارید که وقتی می‌خواهید دوتا پدیده را با هم بررسی کنید آن دو ممکن است رابطه صد درصدی داشته باشند اما جزءالعله است به تعبیر ما یک بخشی از علت است چندین بار هم تأکیدم حجاب بود علت صد درصدی نیست علی‌رغم این که باز هم جهت اطلاع لطف بکنید به منابع معتبر رسمی که خود آنها منتشر کردند مراجعه کنید با همه این کاستی‌ها و مشکلاتی که در جامعه ما هست هنوز آمار پایداری خانواده در کشور ما از کشورهای اروپایی بیشتر است یک جزءاش به خاطر فرهنگی است و . .

دکتر: این‌ها امور علمی است با آمار باید صحبت کنید به هر حال آمار طلاق در کشور ما به حدی رسیده که مسئولین کشور همه گفتند این مسأله به حالت آلامیت ریت (هشدار دهنده) رسیده و بنابراین ما بایستی بیایم و ببینیم چرا به اینجا رسیدیم؟
و بعد اینکه بخواهیم تحکم و ثبات خانواده را فقط به یک عامل نسبت بدهیم یعنی این که از جانب آن چیزی که داریم فکرمی کنیم یک بایستی داریم. چه به قول معروف کسی بگوید بی حجابی نیست چون با حجابی هست و . . .
خیلی وقت‌ها این بحث‌هایی که الان در ارتباط با مسأله طلاق در کشور هست درد دل خیلی از این بچه‌ها است یا در دور و اطرافشان شنیده‌اند و به هر حال آمار نگران کننده است. دلایل متعددی دارد که شاید سردسته این عوامل بحث‌های فرهنگی و اقتصادی هست ببینید ما در طی چهار سال نتوانستیم کار فرهنگی کنیم. تمام مدت کپی زدیم برنامه‌های تلویزیون ما کاملاً کپی پیست از شبکه‌های آنطرف آبی است فقط رنگ و ظاهرش را عوض کردند و یک سری فیلم گرفته بودم که نمی‌توانم نشان بدهم ولی پیشاپیش از شما عذرخواهی می‌کنم دو تا کارشناس تو تلویزیون صحبت کردند و در بحث خانواده و مسایل اجتماعی نظرات غیر کارشناسی و تعمق نشده می‌دادند و تعجب می‌کنم که این را در شبکه پخش کردند

مجری گفت: این همه مشکل در بحث خانواده داریم. و کارشناس یک ژست متفکرانه‌ای با عینک گرفت و در پاسخ گفت: علت همه این مشکلات خانوادگی، سرد مزاجی و طلاق‌های زودرس و... یک چیز است که من از خانواده‌ها برای بیان کردن آن عذرخواهی می‌کنم

مجری گفت: نه بفرمایید چون علمی است. کارشناس گفت: من عذر می‌خواهم ببخشید من کلمه انگلیسی شو بکار می‌برم بدلیل اینکه مردان سکانتیشن درستی برای‌شان انجام نمی‌شود (مردها ختنه درستی نمی‌شوند) این شرم آور است که یک کارشناس تو تلویزیون که ساعتی یا دقیقه‌ای n میلیون تومان پولش هست بیاد همچین خزعبلاتی بگوید بعد این کارشناس است و نظر می‌دهد

من می‌خواهم در پاسخ به حرف همه این دوستان و سؤالاتی که دارند تأکید کنم هر مشکلی راهکار علمی دارد. راهکار علمی یعنی چی؟ یعنی باید به روانشناسی آدم‌ها، اقتصاد و فرهنگ آدم‌ها توجه کرد و ما معمولاً از سر افتادیم. یک سری فقط ارجاعاتشان به شیخ مفید است و یک سری هم ارجاعاتشان تو context (مفاد- مفهوم)/فضا/محیط دیگر است.

آن مثالی که از مجله ... زدم که ازدوج‌هایی که غیررسمی باشد ثبات بیشتری دارد ثابت شده است. حالا من نوعی تو وزارت خانه نشستم قوانین را اجرا می‌کنیم ولی نگاه نمی‌کنم که چه محیطی هست اگر امروز آمار طلاق با اینکه بالا رفته نسبت به دنیا ما وضعمان بهتر است هرچند که ناامید کننده است. به هر حال این جامعه عواملی مثل کنترل محیطی social control (کنترل اجتماعی) هست یعنی ما هنوز بچه‌های فلانی را ببینیم به باباش می‌گوییم بچه ات این شکلی بوده! ولی تو غرب این نیست. اینها به دلیل مسائل فرهنگی ماست و من نمی‌دانم چقدر حاج آقا با من موافق هستند که ما باید هم و غم مان تولید فرهنگ، رشد فرهنگ و ارتقای فرهنگ باشد با فرهنگهای وارداتی یا فرهنگهای منسوخ نمی‌توانیم مشکلات جوان دهه ۸۰ دهه ۹۰ و دهه ۶۰ و ۷۰ را حل کنیم

مجری: خیلی متشکرم دکتر. بچه‌ها ببخشید می‌دانم خیلی سؤال دارید می‌ترسم به همه وقت نرسد ما زمان محدودی داریم سه تا سؤال از آقای دکتر احمدپور بصورت

مکتوب و هفت تا سؤال از حاج آقا داریم اگر امکان دارد اساتید محترم این سؤالها را جواب بدهند

دانشجو: من از هردو سخنران تشکر می‌کنم صحبت‌ها با استاد احمدپور است. شما گفتید که حجاب در واقع در قرآن نیامده است؟
دکتر: نه نه این حرف را نزد.

دانشجو: گفتید حد آن مشخص نیست درست است؟

دکتر: ببینید اجازه بدهید نه اینکه درست است یعنی یک چیزی می‌خواهی به من بندازی! اجازه بدهید من الان موضع را بگویم اگر شما قانع شدی که هیچ، نشدی بعد باز پرس.

گفتم ببینید بحث حجاب حتی ناظر به آن متنی که از کتاب مسأله حجاب شهید مطهری خواندم. در اصل حجاب بعنوان یک چیز حایل هست اما حجاب را در حداقل ۸، ۹ آیه ۸ آیه فکر کنم که ۷ آیه مربوط به زنان پیغمبر است و این دقیقاً اشاره شده است.

و بعد حجاب در باب کنیزان آمده که وقتی در بازار تردد می‌کنند چه پوششی داشته باشند مقنعه گفته شده که آن مقنعه هنوز تفسیرش که چه هست و اصطلاح عربی‌اش را نمی‌دانم، هنوز سر آن اختلاف هست.

دانشجو: اولاً این اشتباه است که گفتید که قصد حجاب (مخاطب) فقط برای کنیزهاست یا از این دست افراد؟
دکتر: میدانی چرا؟

دانشجو: حجاب در سوره نور بطور کامل بحث شده اینکه کجا پوشیده شود و کجا پوشیده نشود.

دکتر: بفرمایید آیه را بخوانید

استاد آیه ۳۱ سوره نور را تلاوت می‌کنند.

[وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ] و زنان مؤمن را بگو تا چشمها (از نگاه ناروا)

بپوشند و فروج و اندامشان را (از عمل زشت) محفوظ دارند و زینت و آرایش خود جز آنچه قهراً ظاهر می‌شود (بر بیگانه) آشکار نسازند، و باید سینه و بر و دوش خود را به مقنعه بپوشانند و زینت و جمال خود را آشکار نسازند

وقتی کلام استاد به «زینت» می‌رسد، دکتر می‌گویند: بحث زینت باز جای سؤال است

استاد: سؤال برای شماست برای متخصصین سؤال نیست

دانشجو: می‌خواستم این نکته را عرض کنم که قاعده حجاب در قرآن به صورت کامل آمده در سوره احزاب هم ما بحث را داریم. درباره امیرالمؤمنان می‌گوید که زنان پیامبر و هم به زنانیت و به دخترانیت بگو. هم به زنان و دختران مومنان بگو. یعنی این بحث که شما می‌فرمایید که هشت تا آیه درباره زنان پیامبر است یک بحث کاملاً اشتباه است

دکتر: خب شما یکطرفه می‌روی می‌گویی اشتباه است شما بعداً سؤال هایت را بپرس من در تلگرام جواب می‌دهم

بین عزیز بحث حجاب را تأکید می‌کنم من نگفتم در قرآن نیامده و ضمن اینکه شما گوش به حرف من ندادی صحبت استاد مطهری که دیگر به هر حال به قول ایشان متخصص‌اند می‌توانند حرف بزنند و دیگران باید سکوت کنند ایشان در صفحه ۸۷ کتاب مسأله حجاب گفته‌اند که حجاب قبل از اسلام هم بوده است درست است؟ پس سنت جدیدی توسط اسلام ارائه نشده است. این حرفی هست که گفتم من منکرش نشدم که حجاب مال هفت تا آیه یا شش آیه من این‌ها را لیست کردم الان لب تابم را بستم اکثر علمای اهل سنت حتی شیعه دیدن که مصداق اول مستقیم‌ابه زنان پیامبر بوده. ضمن اینکه باید بدانید زن مومن و زن مسلم دو تا واژه مختلف‌اند.

بحث زینت را مطرح فرمودند زینت یک امر فرهنگی است برای اعراب زینت چیزی است و برای فارس چیز دیگری است این بحث زینت هم از مباحثی هست که حاج آقا نگوید حل شده، حل نشده!

استاد: تخصصی که نیست

دکتر: قاعده دارد؟

استاد: قاعده دارد دقیقاً در تمام رساله‌های عملی مشخص و شفاف است

مجری: خیلی ممنونم آخرین سؤال را بپرسید

دانشجو: حرف‌های حاج آقا را شنیدم در مورد سه تا نکته در حد ۱۵ تا ۲۰ ثانیه می‌خواستم صحبت کنم

اول اینکه در بین صحبت‌ها شما دانشگاه ما را مثال زدید فرمودید در اینجا حجاب اجباری اجرا نمی‌شود من این و قبول دارم چون توی این دانشگاه نمی‌تواند یک همچین برداشتی اتفاق بیفتد چون بیشتر دانشجویها به این مسأله اعتقادی ندارند و یا حداقل این مسأله را غلط می‌دانند برای همین نمی‌تواند کسی اینجا این کار را انجام بدهد چون با خیل عظیمی از مخالفت مواجه می‌شود

در اداره جاتی مثل آموزش و پرورش مسأله حجاب اجباری است و بشدت هم سخت گیری می‌شود و اگر شما در راهروها چادر نداشته باشی نه توی اتاق خودتان و حراست شمارا ببیند خیلی سخت گیرانه باشما برخورد می‌کنند

مورد دوم که بنظر من مورد خیلی جذاب است این است که جلسه (مناظره) امروز اصلاً در مورد این بود که حجاب اجباری آری یاخیر؟؟

در مناظره دو قسمت مقابل هم "نمیگم مخالف" دو قسمت مقابل هم قرار دارند که دوطرف مناظره بشینند و سعی می‌کنند که کسانی که توی آن مناظره هستند را متقاعد کنند یا دلایلی بیارند برای دفاع از طرف خودشان خوب!

شما اینجا نشستید و می‌خواهید از حجاب اجباری که به آن اعتقاد دارید دفاع بکنید. خوب! این خودش نشان میدهد که شما در باطن خودتان، در انتهای ذهن‌تان قبول دارید که این اجبار اشتباه است و دارید سعی می‌کنید متقاعد کنید خوب!

استاد (باخنده میان صحبت دانشجو): از آن حرف‌ها بود کسی که از یک چیز دفاع

می‌کند توی قلبش قبول دارد که اشتباه است ولی می‌خواهد دفاع کند!!!؟

دانشجو: نه این جور نیست ببینید سعی می‌کند متقاعد کند

استاد: این از آن حرف‌ها بود یعنی در قلبم فکر می‌کنم اشتباه است بعد می‌خواهم به زور دفاع کنم؟

دانشجو: خب شما اعتقاد دارید

استاد: خداپدرت را بیامرزد

دانشجو: در مورد آیه ۹۶ یا ۹۹ سوره یونس اگر اشتباه نکنم خداوند تحت این مضمون گفته (اگر خدا می‌خواست تمام مردم زمین یک جا مسلمان می‌شدند پس آیا تو آنها را مجبور می‌کنی که مسلمان شوند؟) این سخن پروردگار خب!

من یک مسلمانم دین اسلام را هم با دل و جان قبول دارم ولی شما دینی را که خداوند در آن اجباری قرار نداده برای یک قسمتی از آن دارید اجبار قایل می‌شوید که بنظر من کاملاً امر اشتباهی است

در همین قرآن دو قسمت آمده (اسلام آوردن و ایمان آوردن) این دوبخش کاملاً دوچیز مجزاست یعنی کسی که ایمان نیاورده شما اگر حجاب را برای او اجبار هم بکنید این اتفاق نمی‌افتد چون دردرون عفاف ندارد و به نظرمن کاری بیهوده و هدر دادن منابع است

استاد: ببینید یک تأکید بکنم وقتی یک متن قدسی یا غیر قدسی را در هر جای عالم می‌خواهند تفسیر بکنند این اصلاً منطقی نیست که یک گوشه از آن را جدا کنیم و بگوییم قرآن گفته اجبار نکنید

بالاخره حالا ما از فضای اسلام هم بیرون برویم در این که قرآن مجموعه‌ای از قوانین دارد و نسبت به قوانینش تعهد حقوقی و جزائی دارد شکی نیست پس لااقل این نظریه رابه قرآن نسبت ندهیم و بگوییم من تشخیصم این است درسته!! و این تفسیر منصفانه نیست.

دوم: ببینید عرض کردم نهادهای اجتماعی ما فعلاً نسبت به مسائل حجاب موضع گیری نمی‌کنند استثنائاتی دارد. یکی از آنها نهاد آموزش و پرورش است گرچه وزارت علوم تودانشگاه نسبت به معلمین این کار را نمی‌کنند ولی آموزش و پرورش چون آنها نقش معلم و فرهنگ ساز دارند و معتقداست باید در حجاب فرهنگ سازی بکنیم تلاش می‌کند که از زاویه معلم‌ها فرهنگ سازی بکنند

دانشجو: الان با اجبار دارند فرهنگ سازی می‌کنند

استاد: با اجبار نسبت به معلمین فرهنگ سازی برای کودکان می‌کنند به هر حال قانون گذاشته‌اند که معلم در حیطه کارش این را مراعات کند تا برای کودکان فرهنگ سازی بشود

بعد هم تأکید می‌کنم بنده توی قلبم به حجاب اجباری واقعاً معتقدم نه این که شما را به زور قانع کنم فقط من تقاضا می‌کنم که بحث را با روال منطقی پیش ببریم از اول حالا به هرعلتی جناب آقای دکتر تصورشان یک چیز دیگر بود و از جای دیگر شروع کردند و الا اگر فرصتی بود من فلسفه حجاب را می‌گفتم میزان اعمال قدرت حکومت هم عرض می‌کردم بعد می‌رسیدیم به حجاب اجباری که فرصتی دیگر فراهم نشد.

مجری: زمان تمام شد حاج اقا خیلی متشکرم آقای دکتر جمع بندی بفرمایید

دکتر: خدمت دوستان عرض بکنم حجاب یک مسأله اجباریست یک محل مداخله حکومت و دولت نیست. یکی از عوامل بسیار تأثیر گذار توجامعه ما دین هست ولی این دین تقلیل پیدا کرده است به مذهب و تقلیل پیدا کرده است به یک قرائت رسمی از مذهب ولی همان جور که سلامت در انحصار پزشکان نیست حجاب هم در انحصار دولت و یادولت مردان نیست

حجاب را فرهنگ جامعه تعیین می‌کند ولی قانون نیاز دارد ولی این قانون برای آن ۵۵ درصد است که به حقوق اولیه دارد تأکید می‌کند ما همه قانون را قبول داریم و این قانون از دل هنجارهای جامعه و از طریق مجلس شورای اسلامی به قانون تبدیل می‌شود دولت را نگاه کنید من اشتباهها را می‌گویم

-رضاخان نتوانست حجاب از سر مردم بردارد برای آن که آنجا علمای دین ما در بطن مردم بودند و در واقع زندگی اجتماعی داشتند ولی الان به نظر میرسد بخش اعظمی از علمای دین بیشتر وابستگی حکومتی و دولتی دارند تا مذهب! و این مسأله اتفاق می‌افتد

نگاه کنید مانظام دوگانه داریم معلم‌ها را مجبور می‌کنیم که شما چادر سرتان بکنید چون اعتقاد داریم که این اجرای فرهنگ است بنده در تهران بودم! دانش آموزدختر ابتدایی از مدرسه بیرون می‌آمد اولین کاری که می‌کرد مقنعه‌اش را برمی داشت این

دوگانگی اتفاق می‌افتد اجازه بدهید فرهنگ که یکی از تعیین کننده‌های اصلی و مذهب است کار خودش را بکند

این فرهنگ بستگی به شرایط زمان و مکان کار خودش را هم می‌کند مابسته به فرهنگمان می‌دانیم که تو عروسی یا عزا چه لباسی بپوشیم یا تو اتاق تشریح آقای دکتر احمدپور چه لباس بپوشیم این کار را بکنیم ولی قانون هم یک تضمین ایجاد می‌کند. مشکلات دیگر ایجاد می‌کند این مشکلاتی که ما دقیقاً نمی‌دانیم می‌خواهیم بایک رویکرد بیولوژیک بایک رویکرد به اصطلاح مذهب در واقع به مذهب بداخلیم یک طرف مطلب این جا افتاده است.

ببینید باید قایل باشیم که حجاب یک مسئله‌ای است که باید علمی وار به آن برخورد می‌کند یا یک مسئله‌ای است که مذهبی باید با آن برخورد کند؟ این‌ها دارند در واقع گاهاً به حیطه‌های هم و با متولوژی‌های مختلف پادرازی یا دست درازی می‌کنند و این بنظر من مشکل ایجاد می‌کند

بله حجاب اجباریست ولی محل و مداخله آن دولت نیست باید ساختارهای حدواسطه ایجاد شود ساختارهایی که از طریق آن بشود کار کرد این ساختارها هم در واقع دولت باید اثرگذاری خیلی کوچک داشته باشد قانون ایجاد نکند قانون از دل مردم برآید ولی می‌تواند روی بشکل مهندسی شده ارائه بدهد.

مجری: متشکرم

استاد: فقط یک کلمه عرض بکنم که مداخله قانون سبب دوگانگی نمی‌شود این مثل این می‌ماند که ما بگوییم که الان مردم ما در بستن کمر بند موقع رانندگی مداخله قانونی کردند دوگانگی و نفاق ایجاد شده مردم جلوی پلیس را می‌بندند. بیشتر آن چیزی که دوگانگی ایجاد می‌کند تعادل نداشتن قانون با هنجارهای اجتماعی است و راهکارش صرفاً رهاکردن قانون نیست یک تعادل دوسویه دارد باید از این طرف قانون را آهسته جلو آورد هنجارها را هم ایجاد کرد تا دوگانگی اتفاق نیفتد و الا صرف قانون مشکل نیست که قانون را حذف کنیم بگوییم دوگانگی‌ها که از بین رفت.

دانشجو: حاج آقاخیلی از این بحث برمی‌گردد به این زمینه که خانم‌ها سؤال دارند چرا خودمان را نگه داریم برای این که نگاه مرد در امان باشد از طرفی اول بحث گفتید فلسفه حجاب فلسفه برای مصون ماندن نگاه مرد است و بعد در خلال صحبت هایتان گفتید که بی‌حجابی باعث از بین رفتن بنیاد خانواده می‌شود این سه تضاد را برای من حل کنید که من که هرکاری کردم که حجاب مصونیت است نه محدودیت، این مصونیت نسبت به چه هست؟

دکتر: یک لحظه اجازه بدهید من شعری را از زنده یاد حسین پناهی برای‌تان بخوانم
شعرنیست دل نوشته است :

(بیرون بودن زلف زنان این جزئی از پوشش زیبایشان است و هیچ مرد اصیل قشقای و بختیاری به زلف زنان ایل توجه نمی‌کنند همان گونه که مردان شالی کار به ساق برهنه شالیکار بی‌اعتنا هستند گرگ اگر هوس گوشت کند پوست شکار برایش مهم نیست حجاب باید باطنی باشد نه ظاهری از نسل الوده من که گذشت به فرزندان خود دیدن را بیاموزیم)

مجری: زمان نداریم اجازه بدهید حاج آقا جواب بدهند انشاءالله جلسات بعدی جمع بندی بفرماید

استاد: من عرض کردم مسأله حجاب برای ایجاد آرامش روحی مردان نیست مردان آرامششان را باید از راه‌های دیگر تأمین کنند به طوری که اگر وارد جامعه کاملاً بی‌حجاب هم شدند آرامش داشته باشند این وظیفه مردان است اما به طورطبیعی در هر جامعه‌ای بخش محدودی از مردان هستند که این اتفاق برای‌شان نمی‌افتد آن خانم برای حفظ حریم خودش نسبت به آن مردانی که تعادل روانی ندارند باید حجاب را رعایت کنند

دانشجو: ببخشید پس یک بخشی از حجاب خانم‌ها به خاطر این است که از نگاه نامحرم مصون بمانند پس قبول دارید حجاب مصونیت است؟
استاد: بله حجاب مصونیت است

دانشجو: حاج آقا شما می‌گویید من در خیلی از زمینه‌ها صاحب نظر نیستم بخاطر مجری است، ما مجری را می‌آوریم اگر می‌خواهد حراست دانشگاه یا هر نهاد حراستی باشد

باهمه صحبت می‌کنیم می‌گویند که من مسئول قوانینی هستم که برای من صادر شده اگر شما یا مجری مقصر نیستید چه کسی باید پاسخگوی سؤال‌های ما باشد؟ ما شما را اینجا آوردیم که پاسخگوی سؤال‌های ما باشید شما می‌گویید این جنبه‌ها از نظرم خارج است چون تقصیر مجری است مجری را می‌آوریم حراست باشد می‌گوید من قوانینی را اجرا می‌کنم که به من دیکته شده این وسط باید پاسخ سؤال‌های ما را چه کسی بدهد؟

استاد: ببینید من اگر توانایی داشته باشم صرفاً پاسخگوی محتوایی هستم که در دین آمده است.

دانشجو: ما می‌گوییم مسأله حجاب یک مسأله فرهنگی است درسته؟
استاد: فقط فرهنگی نیست یک بعدش فرهنگی است

دانشجو: یک بعدش فرهنگی است قسمتی که فرهنگی است نیاز به فرهنگسازی دارد

استاد: نیاز به فرهنگ سازی هم دارد

دانشجو: شما به مسأله کمر بند اشاره کردید چقدر از پلیس‌ها کمر بند می‌بینند؟ این همان ترس از مجازات نیست. آیدین اسلام ترس از مجازات رامی خواهد؟ شما می‌گویید کمر بند فرهنگ سازی شده است افراد کمی هم هستند که کمر بند رابه اختیار خودشان نمی‌بندند وقتی پلیس را می‌بینند کمر بندشان را می‌بندند و وقتی از پلیس عبور می‌کنند کمر بند را باز می‌کنند آیا ما در اسلام دین و رفتاری را می‌خواهیم که باترس باشد؟ این همان چیزی نیست که همیشه خودتان می‌گویید که ما را از مجازات ترسانید من جوان ۱۰ سال پیش اگر یک شلوار لی می‌پوشیدم می‌گفتند شلوار لی باعث تحریک می‌شود الان بعد از ۱۰ سال قضیه فرق کرده است آیا قوانین قرار است هر ده سال عوض شود؟

ده سال پیش موی خانم‌ها خیلی کمتر پیدا بود الان بعد ۱۰ سال موی خانم‌ها خیلی بیشتر شده اگر قرار است به همین روال پیش بره بعد ۱۰ سال دیگر این روند بیشتر بشود ماباید به چه قانونی حساب کنیم قوانین چیست؟

من جوان قرار است هر ۱۰ سال مدام تحت تأثیر افراد قرار بگیرم اگر قرار باشد ماقانونی را اجرا کنیم که ۴۰ سال پیش و با اکثریت آراء تصویب شد اگر الان اکثریت آرا مستحق آن است و ما نیاز نداریم که اجتماع بشود مایک قانون را ۴۰ سال پیش اجرا کردیم دیدیم نتیجه اش بد بود چرا دوباره رای گیری نمی شود؟

مجری: تشویقش کنید خیلی متشکرم بچه ها عذرخواهی می کنم زمان تمام شد انشاالله جلسات بعدی فرصت باشد در خدمت شما هستیم.

صلوات